

Stenografični zapisnik

desete seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 12. januarja 1. 1887.

Nazoči: Prvosednik: deželni glavar Gustav grof Thurn-Valsassina. — Vladni zastopnik: deželni predsednik Andrej baron Winkler. — Vsi člani razun: knezoškof dr. Jakob Missia, baron Oton Apfaltrern, Luka Svetec.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika IX. deželno-zborske seje dné 8. januarja 1887.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 50. Deželnega odbora poročilo, s katerim se predlaga načrt zakona o vpeljavi samostojne deželne naklade od porabljenih žganih opojnih pijač.
4. Priloga 51. Poročilo deželnega odbora glede določitve deželne naklade od porabljenih žganih opojnih pijač.
5. Priloga 52. Poročilo deželnega odbora o prošnjah okrajno-cestnega odbora Ribniškega zaradi podpore za plačevanje štirih cestarjev, — potem glede tega, da se cestni odbor odveže dolžnosti, donašati k troškom vzdržavanja Turjaške ceste in glede opustitve mitnine v Podklanci.
6. K prilogi 30. Upravnega odseka ustno poročilo o vladni predlogi z načrtom zakona ob vnanjem zaznamovanju v varstvo deželne kulture postavljenih in zapriseženih čuvalnih organov.
7. Priloga 49. Gospodarskega odseka poročilo o različnih peticijah za varstvo vinoreje, posebno na Dolenjskem, proti trtni uši.
8. K prilogi 46. Ustno poročilo finančnega odseka o dovršeni gradnji Kopačniške ceste.
9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani za podporo.
10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora Krškega za podporo za vzdrževanje okrajne ceste od Krškega do Broda.
11. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občinskega zastopa v Loškempotoku za uvrstitev ondotne okrajne ceste med deželne ceste, oziroma za podporo.
12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Vincencijevega društva v Ljubljani za podporo za dozidanje »Marijaniškega« poslopja.
13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Alfonza Pavlina, varuha botaničnega vrta v Ljubljani, za zboljšanje dotacije.

Stenographischer Bericht

der zehnten Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 12. Jänner 1887.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Gustav Graf Thurn-Valsassina. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Freiherr von Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Otto Baron Apfaltrern, Lukas Svetec.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokoll der IX. Landtagsitzung vom 8. Jänner 1887.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 50. Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Entwurf eines Gesetzes betreffend die Einführung einer selbstständigen Landesausgabe auf den Verbrauch von gebrannten geistigen Getränken in Vorlage gebracht wird.
4. Beilage 51. Bericht des Landesausschusses wegen Feststellung der Landesausgabe auf den Verbrauch von gebrannten geistigen Flüssigkeiten.
5. Beilage 52. Bericht des Landesausschusses betreffend die Gesuche des Bezirksstrafenausschusses Reifnitz wegen Gewährung einer Subvention zur Bestellung von vier Strafeinräumern, Enthebung desselben von der Verpflichtung zur Beitragsleistung für die Erhaltung der Mähbergstraße, und wegen Auflassung der Maut in Podklanc.
6. Zur Beilage 30. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Regierungsvorlage eines Gesetzentwurfes betreffend die äußere Kennzeichnung der zum Schutze der Landeskultur bestellten und beideten Wachorgane.
7. Beilage 49. Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die verschiedenen Petitionen um Schutz des Weinbaues, insbesondere in Unterfrain gegen die Reblaus.
8. Zur Beilage 46. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den beendeten Straßenbau durch das Kopačnicathal.
9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der gewerblichen Fortbildungsschule in Laibach um Subvention.
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Bezirksstrafenausschusses von Gurkfeld um Subvention zur Erhaltung der Bezirksstraße Gurkfeld-Brod.
11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeindevertretung von Laferbad um Einreihung der dortigen Bezirksstraße unter die Landesstraßen, beziehungsweise um Subvention.
12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Vincentius-Vereines um Subvention zum Zwecke des Ausbaues des Marianums.
13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Alfons Pavlin, Custos des botanischen Gartens in Laibach, um Dotationszubesserung.

14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji bivšega učitelja Ivana Lenarčiča za pokojnino.
15. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji mestne občine Črnomeljske za uvrstitev ceste Ljubljana-Krka-Zužem-perk-Črmošnice-Črnomelj med deželne ceste.
16. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji županstva v Šmariji za uvrstitev okrajne ceste od Pijavegorice do Škofeljce in od Turjaka do Pijavegorice med deželne ceste.
17. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji županste v Grosupljem in Slivnici za uvrstitev okrajne ceste od Velikega Mlačevega do Grosuplja in od Krke do Velikega Mlačevega med deželne ceste.
18. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji posestnikov občine Ravno, okraja Krškega, za popravo skoz to občino držече okrajne ceste, oziroma za podporo.
19. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji županste občine Famlje, Gornje Vreme in Britof za premestenje mitnice na Reški cesti.
20. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji Ribniških in Velikolaških prebivalcev za uravnavo požiralnikov v Loškopotoški dolini, v Ponikvah in v Strugah.
21. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o deželnega odbora letnem poročilu, in sicer:
 - a) o § 6. «Občila»,
 - b) o § 7. «Deželni zavodi in zakladi»,
 - c) o § 8. Šolstvo».

Obseg: Glej dnevni red.

Seja se začne ob 15. minuti čez 10. uro.

14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des gewesenen Lehrers Johann Lenarčič um Pensionsbewilligung.
15. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Stadtgemeinde Tschernembl um Einreihung der Straßenstrecke Laibach-Obergurt-Seisenberg-Tschermoschnitz-Tschernembl in die Kategorie der Landesstraßen.
16. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Gemeindevorsteherung von St. Marejn um Einreihung der Bezirksstraßenstrecke von Piauzbüchel bis Škofelca und jener von Auersperg bis Piauzbüchel in die Kategorie der Landesstraßen.
17. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Gemeindevorsteherungen von Großslup und Schleinitz um Einreihung der Bezirksstraßenstrecke von Großmlatschevo bis Großslup und jener von Obergurt bis Großmlatschevo in die Kategorie der Landesstraßen.
18. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Gemeindevorsteherungen von Ravno, Bezirk Gurkfeld, um Herstellung der durch diese Gemeinde führenden Bezirksstraße, beziehungsweise um Subvention.
19. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Gemeindeämter von Famlje, Ober-Urem und Britof um Ueberführung des Mautschranzens an der Rekastraße.
20. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Inassen von Reifnitz und Großlatschitz um Regulierung der Sauglöcher im Lasserbacher Thale, in Ponique und Strug.
21. Mündlicher Bericht des Rechenschaftsberichts-ausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesauschusses, und zwar:
 - a) über § 6 «Communicationsmittel»,
 - b) über § 7 «Landesanstalten und Fonde»,
 - c) über § 8 «Unterrichtswesen».

Inhalt: Sieh Tagesordnung.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 15 Minuten.

Deželni glavar:

Ker je deželni zbor sklepčen, pričnem sejo in prosim gospoda tajnika, da prebere zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika IX. deželnozborske seje dné 8. januarja 1887.

1. Lesung des Protokoll's der IX. Landtags-Sitzung vom 8. Jänner 1887.

(Tajnik Pfeifer bere zapisnik zadnje seje v slovenskem jeziku. — Secretär Pfeifer liest das Protokoll der letzten Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov, da se popravi prečitani zapisnik?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Tedaj izrečem, da je zapisnik potrjen.

2. Naznanila deželnozborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidenten.

Deželni glavar:

Gospod poslanec baron Apfaltrern se zaradi bohnosti današnje seje ne more vdeležiti.

Ich lade die Herren Landtagsabgeordneten ein, sich das im großen Saale des Rudolfinums nunmehr aufgestellte Lergetporer'sche Reliefbild der Triglavkette sammt Umgebung anzusehen. Der betreffende Photograph ist beim hohen Landtage um eine Subvention eingeschritten. Seine Arbeit ist eine mühsame und wirklich künstlerische. Nun gedenkt er dieselbe fortzusetzen und auch auf die Steiner Alpen auszudehnen. Ich bitte also die Herren, sich dieses Werk ansehen zu wollen.

Ende September dieses Jahres findet der VI. internationale Congress für Hygiene und Demographie statt. Zu diesem Zwecke hat sich in Wien eine Centralcommission gebildet, und es ist auch an alle Provinzen eine Einladung, betreffend die Bildung von Localcomités, ergangen. Zu diesem Behufe erlaubt sich der Sanitätsreferent Dr. Reesbacher als Mitglied des Congresses eine Versammlung in Vorschlag zu bringen. Die Versammlung findet heute Nachmittag 5 Uhr im Gemeinderathssaale des Rathhauses statt. Ich beehre mich, die Herren Landtagsabgeordneten zum Besuche derselben einzuladen.

Izročam sledeče mi dosle peticije:

Herr Pfeifer überreicht die Petition der landwirtschaftlichen Filiale in Rudolfswert um Erlangung ameritanischer Neben.

(Izroči se gospodarskemu odseku. — Wird dem volkswirtschaftlichen Ausschusse zugewiesen.)

Gospod dr. Papež izroči prošnjo županstva občine Trebno, Mirna etc. za preložitev ceste čez Vagensperk.

(Izroči se gospodarskemu odseku. — Wird dem volkswirtschaftlichen Ausschusse zugewiesen.)

Gospod Hren izroči prošnjo županstva, župništva, šolskega predstojništva in dr. v Osilnici za umestjenje žandarmerijske postaje v Osilnici.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Izročam sledeče prošnje:

Okrajno-cestni odbor Logaški prosi dovoljenja 20% priklade za l. 1887.

(Izroči se gospodarskemu odseku. — Wird dem volkswirtschaftlichen Ausschusse zugewiesen.)

Kozjek Ivan, ingrosist, prosi podeljenja 1. petletnice in za odpis plačila po Dreniku napravljene skode v prisilni delalnici.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Untergemeinde Marein bittet um Subvention für die Ueberbrückung des Baches Sterzen.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gemeindeamt Sturja bittet um Subvention für die Einfassung einer Quelle für's Trinkwasser.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod Mohar izroči prošnjo posestnikov iz Fuzin okraja Kranjskega za podporo za napravo mostu.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod Kersnik izroči prošnjo krajnega šolskega sveta v Pečah pri Moravčah za podporo za šolski vrt.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Ich überreiche die Petition des Bezirksstrassenausschusses Radmannsdorf um Subvention für die Weldefer Straßenumlegung.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Priloga 53. — Poročilo deželnega odbora o vpehljavi občinskih naklad na porabljeno pivo in na porabljene žgane opojne tekočine.

Beilage 53. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einführung von Gemeinde-Auflagen auf den Verbrauch von Bier und gebrannten geistigen Flüssigkeiten.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Priloga 54. — Poročilo deželnega odbora glede podpore, ki naj bi se dovolila v ta namen, da se nadaljuje preložitev in poprava ceste med Mokronogom in Laknicem v okraji Mokronoskem.

Beilage 54. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Bewilligung einer Subvention für die Fortsetzung der theilweisen Umlegung und Regulirung der Straßestrecke Rassenfuß-Unterlafnitz im Bezirke Rassenfuß.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Priloga 55. — Poročilo deželnega odbora gledé uravnave potokov Šica in Dobrovka.

Beilage 55. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Regulirung der Bäche Šica und Dobrovka.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzauschusse zugewiesen.)

3. Priloga 50. Deželnega odbora poročilo, s katerim se predlaga načrt zakona o vpejljavi samostojne deželne naklade od porabljenih žganih opojnih pijač

3. Beilage 50. Bericht des Landesauschusses, mit welchem der Entwurf eines Gesetzes betreffend die Einführung einer selbstständigen Landesauflage auf den Verbrauch von gebrannten geistigen Getränken in Vorlage gebracht wird.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsauschusse zugewiesen.)

4. Priloga 51. Poročilo deželnega odbora gledé določitve deželne naklade od porabljenih žganih opojnih pijač.

4. Beilage 51. Bericht des Landesauschusses wegen Feststellung der Landesauflage auf den Verbrauch von gebrannten geistigen Flüssigkeiten.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzauschusse zugewiesen.)

5. Priloga 52. Poročilo deželnega odbora o prošnjah okrajno-cestnega odbora Ribniškega zaradi podpore za plačevanje štirih cestarjev, — potem gledé tega, da se cestni odbor odveže dolžnosti, donašati k troškom vzdržavanja Turjaške ceste in gledé opustitve mitnine v Podklanci.

5. Beilage 52. Bericht des Landesauschusses betreffend die Gesuche des Bezirksstrafenauschusses Reifnitz wegen Gewährung einer Subvention zur Bestellung von 4 Straßeneinräumern, Enthebung desselben von der Verpflichtung zur Beitragsleistung für die Erhaltung der Ahazibergstraße, und wegen Anflaffung der Maut in Podklanc.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzauschusse zugewiesen.)

7. Priloga 49. Gospodarskega odseka poročilo o različnih peticijah za varstvo vinoreje, posebno na Dolenjskem, proti trtni uši.

7. Beilage 49. Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die verschiedenen Petitionen um Schutz des Weinbaues, insbesondere in Unterfrain, gegen die Reblaus.

Poročevalec dr. Papež:

Slavni zbor! V imenu gospodarskega odseka imam čast poročati o različnih prošnjah za varstvo vinoreje, posebno na Dolenjskem, proti trtni uši. Ker je tiskano poročilo vže več dni v rokah gospodov poslancev, si bodem usojal, samo predloge prebrati (bere — liešt):

Gospodarski odsek predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča in oziroma se dá njemu pooblastilo:

1.) da doseže od slavne c. kr. vlade izdatno gmotno podporo v gotovini in v ameriskih trtah, posebno *vitis riparia souvage*, in da po potrebi tudi nakupi, kakor hitro mogoče, takih trt;

2.) da po ustanovitvi občinskih trtnic na Dolenjskem onim občinam, katere so oddaljene od Grma in od Kostanjevice, oddaja ameriske trte ali proti plačilu ali v oziru na revščino dotičnih vinorejcev tudi brezplačno in da sme deželni odbor za te trtnice, ako treba, tudi gmotno podporo podeliti iz deželnega zaklada tem občinam;

3.) da se v vinarski in sadjarski soli v Grmu napravijo vže prihodnje leto trtnice, iz katerih bi se ameriske poplemenitene trte ali prodajale ali v oziru na revščino prosilcev brezplačno oddajale;

4.) Dunajskemu društvu: »Berein zum Schutze des Weinbaues in Wien« se privoli donesek 50 gl. za leto 1887 iz deželnega zaklada.

5.) V izvršitev predstoječih nalog privoli se deželnemu odboru iz deželnega zaklada kredit 600 gl.

Deželni glavar:

Otvarjam generalno debato.

Poslanec Pfeifer:

Slavni zbor! Prošnje dolenjskih občin iz Belokrajine, iz Novomeškega, Kostanjeviškega in Krškega okraja ter Dunajskega društva proti *Phylloxeri* so tako neprecenljive važnosti za našo deželo, da bi nevestno izvrševal svojo poslaniško dolžnost, ko ne bi na tem mestu izpregovoril nekoliko besed, ker gre za velikansko izgubo, ki preti glavnemu edinemu premoženju naših vinorejskih pokrajin.

Vsakega, ki ceniti zna nedolžno vinsko trto, mora v srce zaboleti, če vidi, da ima ta zlahna rastlina toliko sovražnikov; tem tesneje pa nam prihaja pri srcu, ako gledamo z lastnimi očmi, da naši vinogradi

neizprosljivo zapadajo ostudni ušivi živalici, in da je do sedaj za nas izgubljena vojska, katero smo pričeli proti trtni uši, — pač žalostno, da do sedaj nobeno orožje ni ugnalo podzemeljske pošasti, še celo batalijoni ušinih komisijonov kapitulirali so pred tem ušivim sovražnikom!

Žalibog, vsi dosedanji poskusi, uničiti trsno uš in zabraniti nje razširjenje, so brezuspešni; sicer se po dosedanjih skušnjah saj to doseže z nekaterimi sredstvi, da v njih trsna uš pogine ali pa izgine, na pr. poplavljanje vinogradov, tako imenovano submerziranje, če se namreč voda napelje v vinograde, kar je se vé da le izpeljivo pri vinogradih v planjavi ob vodi ležečih —, potem obdelovanje s svižem, «*Flugand*».

Imenovana sredstva — če bi se tudi obnesla — pač naša vinoreja ne more prenašati zavoljo velikanjskih stroškov — omenim tukaj, da sem pričel pri nekem mojih v preteklem letu okuženih vinogradov poskušnje s svižem, katerega se potrebuje na en oral približno 325 000 *kg* ali blizo 5000 mernikov; stroški za vožnjo sviža k vinogradu, potem da se odkoplje in odstrani zemlja okoli posamezne trte in trta zasiplje s svižem, znašajo za vsako trto 8 do 10 kr., toraj za en oral čez 500 gl. — ta poskušnja je vsled ogromnih stroškov tako silno draga, da se pač ne izplača pri naših vinogradih.

Če po tem takem ni mogoče zadušiti trsne uši, ne ostaja drugega, nego da se z ušivim mrčesom nekoliko sprijaznimo na ta način, da zasajamo take trte, katerih uš ne more uničiti, in to so nekatere ameriškanske trte.

Kolikor dalje časa roke križem držimo, toliko težje bo ohraniti naše vinograde, ker se trsna uš silno širi in ker je lahkije majhen del vinograda — če je okužen — polagoma sproti zasajati z ameriškimi trtami, kakor pozneje, če je vže cela parcela okužena.

Po tem takem treba pospeševati edino do zdaj znano, primerno najcenejše sredstvo proti trtni uši: zasajenje ameriških trsov, da se pridobé dejanske poskušnje, kako se bodo obnesle ameriškanske trte v tem ali onem podnebju, v težki, lahki ali peščeni zemlji, ali bodo občutljive proti peronospori? itd. — pride toraj v poštev mnogo različnih merodajnih odnošajev, od katerih je odvisna vsa prihodnost naše vinoreje tako, da je naša sveta dolžnost, podpirati vse, kar gre v boj proti trsni uši.

Radi tega hvaležno pozdravljam današnje nasvete, ki merijo na to, podpirati Dolenjske občine in protifilokserno Dunajsko društvo v hudem boju proti ušivi živalici.

Od naše nebogate deželice in od imenovanega društva dobivalo se bo tedaj brezplačno nekaj ameriških trt; saj nekoliko tolažbe za ubogega vinotarja, da bode svoj borni vinograd zasadil v prvem letu z ameriškansko trto, v drugem letu požlahtnil ameriškansko trto s cepljeno domačo trto, v tretjem in četrtem letu mirno in pohlevno pričakoval sadú — kdo bo v tako srečnem položaji, toliko let prenašati ogromne stroške brez dohodkov? — na to vprašanje pač ni težko odgovarjati; in država, ki ima radodarne roke, pripravljena je prodajati ameriškanske

trte po krajcarju in po pol krajcarja — kar je brž ko ne naredba poljedelskega ministerstva modrijana, ki pri zeleni mizi brez truda prideluje vino, ne zmeneč se za to, če na Dolenjskem propade in usahne vinarstvo — mož pač ne zna, koliko stroškov stane obdelovanje vinograda, jaz bi mu privoščil 20 oralov zdravih, povrh pa še 20 oralov ušivih vinogradov proti temu, da meni prepušča svojo mastno letno plačo, med tem pa se uči preganjati uši.

Mogoče, da današnje razprave ne bi bilo, če bi šlo za gorice v jutrovi deželi. Sleherni izmed vas, moja gospôda, ki se pečamo z vinorejo, skuša, koliko truda, skrbi in novcev prizadeva zdrav vinograd, ki skoz celo leto nikdar ni varen pred svojimi sovražniki: mraz, ožig, toča, peronospora, oïdium, filoksera itd., tako, da se je res čuditi, če se hoče še kdo ukvarjati z nehvaležnim vinarstvom, ali pa še na novo zasajati vinograd v sedanjem času, ko kršenih in nekršenih špekulanfov «*talmi-vino*» — pri katerem se srce nikdar ne ogreva — vedno bolj spodriva pošteno vinko kapljico.

Naj bi ne prišel dan, ko se bo ponujala brezplačno ameriškanska trta, vrh tega pa še denarna podpora zbeganemu vinotarju — takrat utegne biti prepozno in odklenkati prežlahtni kapljici, katero bi privoščil tudi poznejšim rodom, da v nji potopé skrbi in nadloge revnega življenja.

Končno priporočam, naj se podpore, ki jih navetuje gospodarski odsek, plačujejo iz deželno-kulturnega, ne iz deželnega zaklada, ter ob enem še prosim, naj bi se prošnja, ki sem jo danes izročil od kmetske podružnice Novomeske, ob enem rešila.

Poslanec dr. Vošnjak:

Slavni zbor se je že iz letnega poročila, katero je predložil deželni odbor, lahko prepričal, da se je deželni odbor iz prvega početka, ko se je ta trtna bolezen pokazala, resno pečal s to zadevo, da bi zabil njeno razširjenje ali podpiral porabo tistih sredstev, po katerih bi se dalo ohraniti vinarstvo. Deželni odbor je bil prepričan, da drugega sredstva ni, kakor nasajenje ameriških trt. Žalibog, da tega prepričanja še nimajo na odločilnem mestu v poljedelskem ministerstvu. Znano je, da ravno referent za te zadeve neče verjeti, da bi bile ameriškanske trte edino sredstvo. To se vidi iz vseh odgovorov, katere je deželni odbor do sedaj dobil od slavne vlade, kadar je od nje zahteval ameriških trt. To se vidi še v poslednjem času iz odgovora na prošnjo, ki je bila poslana naravnost od vodstva Slapske šole na Dunaj, v katerej prosi vodstvo, naj bi se dovolilo iz Ogerskega ameriškanske trte uvažati, ker so tam jako po ceni in se dobi za 2 do 3 gl. 1000 rozg, drugod pa stane 1000 rozg 15 do 20 gl. Ministerstvo je to prošnjo izročilo deželnemu odboru, naj izreče svoje mnenje in dostavilo, da ne vidi glavnega namena šole v Grmu v tem, gojiti ameriškanske trte, ampak počevanje v vinarstvu, sadjarstvu i. t. d. Deželni odbor pa spozna eno glavnih nalog šole ravno v tem, da izredi kolikor mogoče ameriških trt, jih na šoli

požlahtnuje in požlahtnjene poda vinogradnikom za malo plačo ali pa brezplačno. V smislu sklepov deželne filokserne komisije stavlil sem na Dunaji pri državnej filoksernej komisiji posebno dva nasveta. Prvič sem nasvetoval, naj bi se vinogradnikom, ki hočejo zasaditi svoje vinograde z ameriškimi trtami, dovolile premije ali podpore iz katerega javnega zaklada, kakor se premije dovoljujejo v požlahtnjevanje goveje živine, za čebelorejo i. t. d. Mislim sem, da bi bil v ta namen porabljen denar v veliko korist vinarstvu. Vsi poznamo revščino kmetijskega ljudstva, posebno vinogradarskega, ki ima tako negotov dohodek, da potem v slabih letih zmiraj več v dolgove zabrede in iz svojih lastnih dohodkov ne bode mogel nakupiti ameriških trt. Žal, da moj nasvet ni bil sprejet, ponavljal ga bodem v prihodnjem zasedanju, upam da z boljšim uspehom.

Nadalje sem stavlil nasvet, naj bi se postavno določilo, da se vinogradi, katere lastnik z ameriškimi trtami zasaja, ne smejo eksekutivno prodati, saj skozi 15 let ne. Gotovo je namreč, da imajo vinogradi, ko so zasajeni z ameriškimi trtami, veliko večjo vrednost, upniki bodo toraj gnali na dražbo, da oni v last dobé te vinograde in potem bode ves trud vinogradnikov zgubljen. Vlada je rekla, da se bodo o tem šele studije delale, da je treba za to vsakako državne postave ter da se bode na to oziralo pri zakonih, kjer gre za napravo kmetijskih domov in omejitev eksekucije na kmetih.

Deželni odbor je zmiraj skušal kolikor mogoče ameriških trt dobiti. Pri Grmski šoli je sklenjeno, da se bode deželni vinograd v Smolenji Vasi zasadil z ameriškimi trtami, da bode potem mogoče, vsako leto po veliko 1000 rozg iz njega dobiti. Zraven pa se bodo napravile tudi trtnice, iz katerih bodo dobivali ljudje požlahtnjene trte, in sicer na šoli sami. Vprašanje je, od kod dobiti ameriške trte? Vlada je na stališču, da se iz Ogerskega k nam ne smejo trte vpeljati. V novejšem času sem zvedel, da je vlada dovolila vpeljati trte iz Ogerskega nekemu večjemu posezniku na Štajerskem. Ako je torej to dovolila zasebniku, bode tudi nam to dovolila, zlasti ker hočemo uvažati trte v okraj, kjer je itak že trtna uš in se ni bati, da bi se bolezen razširila.

Jaz pozdravljam torej prvi nasvet, katerega odsek stavi, naj se vlada naprosi, da se smejo uvažati iz Ogerskega ameriške trte, pa tudi z drugimi nasveti se strinjam in prosim, naj jih slavni zbor sprejme, kakor so stavljeni.

Deželni glavar:

Želi se kdo gospodov besede v generalni debati? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Preidemo torej v specialno debato.

Želi kdo gospodov k prvemu predlogu besedo? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Prosim gospode, ki so za predlog, naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poslanec Pfeifer:

Kakor sem že v generalni debati naznanil, predlagam pri 2., 4. in 5. predlogu gospodarskega odseka spremembo, da bi se, ker je varstvo vinoreje zoper trtno uš deželno-kulturna zadeva, pri teh predlogih besede: «iz deželnega zaklada» spremenile v «iz deželnega kulturnega zaklada».

Poročevalec dr. Papež:

V imenu gospodarskega odseka moram izreči, da ne ugovarjam predlogu gospoda poslanca Pfeiferja, naj se vzame podpora iz onega zaklada, za katerega mora itak skrbeti deželni zaklad.

Poslanec dr. Poklukar:

Le v formalnem oziru hočem predlog gospodarskega odseka zagovarjati. Gospodarski odsek je sicer imel pred očmi, da je naravno, da se dajo podpore v take namene iz deželno-kulturnega zaklada. Ko pa smo se ozrli na to, koliko je letos že nakazano na deželno-kulturni zaklad: za dolenjsko šolo, za napravo drevesnice pri dolenjski šoli itd., smo sestavili račun, da bi po vsem tem, ako se iz deželno-kulturnega zaklada samo to porabi, kar smo že sklenili, in ako ne bode izdatno višjih dohodkov, kakor preteklo leto, za druge neizogibne troške v deželno-kulturne namene ne preostalo ničesar. Gospodarskemu odseku se je zdelo enako, iz katerega zaklada se vzame denar, trtna uš bode enake nasledke čutila v vsakem slučaju. Ker pa je za deželno-kulturne namene pomenljivo, da ima deželni odbor neko svoto na razpolaganje v take namene, na pr. napravo drevesnic, napajališč i. t. d., je gospodarski odsek mislil, naj se ta svota 600 gld. vzame iz deželnega zaklada, da za druge, sedaj morebiti na drobno še neznane deželno-kulturne namene nekaj preostane v deželno-kulturnem zakladu.

Zaradi tega priporočam predlog gospodarskega odseka. Vinorejcem na Dolenjskem bode enako, ali se podpora dobi tukaj ali tam.

Poročevalec dr. Papež:

Ker imam še enkrat zadnjo besedo o tem predmetu, moram omeniti, da, kakor sem prej rekel, v imenu gospodarskega odseka ne morem ugovarjati predlogu gospoda Pfeiferja. Sicer pa se tudi meni dozdeva, kakor je gospod predgovornik omenil, da je stvar ista, in da trtna uš ne bode čutila, pride li pomoč zoper njo iz deželnega ali deželno-kulturnega zaklada. Nadzaklad je deželni zaklad, ki bode, ako se z deželno-kulturnim zakladom ne bode moglo shajati, temu moral pomagati.

Poslanec dr. Poklukar:

Hočem le faktično opaziti, da finančni odsek, ko je predlagal proračun deželno-kulturnega zaklada, ni rekel na drobno o vsej svoti, kako se naj porabi, ampak je večinoma prepustil deželnemu odboru, naj

iz deželno-kulturnega zaklada podpira deželno-kulturne namene, česar iz deželnega zaklada storiti ne more. Ako mi vse pobereмо, deželnemu odboru ne ostane nič, vir je suh in kmetovalci bodo brezuspešno prosili.

Deželni glavar:

Bomo sedaj glasovali o drugem predlogu, ki ga nasvetuje gospodarski odsek, toda s spremembo, ki jo predlaga gospod poslanec Pfeifer, da se namreč podpore podelijo «iz deželno-kulturnega zaklada».

Prosim gospode, ki so za ta predlog, naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospode, ki so za tretji predlog, naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospode, ki so za četrty predlog gospodarskega odseka, toda s to spremembo, da se donesek privoli iz «deželno-kulturnega zaklada», naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospode, ki se strinjajo s petim predlogom gospodarskega odseka s to spremembo, da se kredit dovoli iz «deželno-kulturnega zaklada», naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poslanec dr. Vošnjak:

Na strani 18. letnega poročila je govor o nekem zahtevanju vlade, ki se opira na zakon od 27. junija 1885. l. — § 6. tega zakona namreč določuje, da država prevzame tretjino odškodnine, ki se plačuje vinogradnikom, ako se morajo vinogradi zarad filoksere iztrebiti vsled povelja vlade. Deželni odbor se je izjavil vladi, da bode svetoval deželnemu zboru, naj bi se v takih slučajih prevzela tretjina troškov na deželni zaklad, omejil pa je to tako, da bi se iztrebljenje smelo goditi le po zaslišanju in v sporazumljenju z vodstvom vinorejske šole na Dolenjskem. Vlada s tem ni bila zadovoljna, ampak hoče, da se, kakor to določuje zakon, deželni odbor izrazi brezpogojno. Deželni odbor nasvetuje, naj deželni zbor temu pritrđi, ker se ni bati nobenih troškov. Več let sem se namreč vinogradi zarad filoksere na vladni ukaz ne trebijo, ker se vé, da se s tem filoksere ne zatrè. Vsa stvar ima torej le formalni pomen, in da ustrezemo vladi, predlagam:

«Slavni deželni zbor naj sklène, da se sme v § 6. zakona z dné 27. junija 1885. l. določena tretjina odškodnine prevzeti na deželni zaklad.»

Deželni glavar:

Mislím, da po opravljenem redu ni mogoče o tako važnem predlogu precej obravnavati, in bi bilo pravilno, da ga izročimo gospodarskemu odseku.

Želi kdo gospodov besede?

C. kr. deželni predsednik baron Winkler:

Meni se dozdeva, da je stvar tako jasna, da bi ne bilo treba dotičnega predloga izročiti gospodarskemu odseku, ker veleva vže zakon, da mora prevzeti deželni zaklad tretjino troškov. Ako jih bode kaj, bodo se izplačali, ako jih ne bode, ostane dotični znesek v blagajnici. Umestno bi bilo, da bi se naravnost o ti stvari posvetovalo in sklepalo, ker stvar ni dvomljiva. Velike svote se ne bodo zahtevale, kakor gospod predgovornik sam pravi, menda celó nič, ako pa bi bilo treba kakih troškov, deželni odbor bi jih itak ne mogel odkloniti.

Poslanec ces. svet. Murnik:

Meni se pa dozdeva ta stvar, katero je sedaj sprožil gospod poslanec dr. Vošnjak, v resnici jako velike važnosti in sem mnenja, da je, ker gre za to, ali se bode morda vender enkrat kaj plačevati moralo za tako stvar, kakor to določuje državna postava od 27. junija 1885. l., potrebno, da se to natančno obravnava in le na podlagi dotičnih nasvetov v slavni zbornici o tem sklepa. Vsled tega bi toplo priporočal, naj se predlog izroči gospodarskemu odseku, kateri bode na podlagi državne postave in dotičnih aktov stvar lahko rešil in v kratkem poročal slavnej zbornici.

Poročevalec dr. Papež:

Ker je predlog gospoda poslanca dr. Vošnjaka prav za prav le platonične pomenljivosti, ker se nikdar ne bode pokazalo, da bi bilo treba postopati v zmislu zakona dné 27. junija 1885. l., in ker sem tudi iz vseh aktov, katere imamo v tej zadevi, vid, da ni nikdar postavnih pogojev bilo, da bi bilo sploh mogoče določiti, naj se iztrebijo vinogradi — kajti to se ne more učiniti, kakor se komu drago zdi, ampak le pod postavnimi pogoji — mislim, da brez pomislekov lahko danes sklepamo o tem predlogu.

Deželni glavar:

Po mojem mnenji ni pravilno, o takem predlogu precej obravnavati in glasovati. Ako pa slavni zbor sklène, se bode o predlogu gosp. poslanca dr. Vošnjaka obravnavalo precej.

Prosim gospode, ki so za to, da se predlog gosp. poslanca dr. Vošnjaka precej vzame v obravnavo, naj blagovolé vstati. (Zgodi se. — Geführt.)

Ker večina zbornice ni za to, da bi v tej zadevi obravnavali precej, izročim predlog gospodarskemu odseku v pretres in poročanje.

Poročevalec dr. Papež:

Gospod poslanec Pfeifer je predlagal, naj se danes slavnemu zboru izročena peticija kmetijske podružnice v Novem mestu za amerikske trte ob enem reši. Mislím, da bode ta predlog več sreče imel kakor prejšnji in predlagam, naj se sklène, da je ta peticija z današnjim poročilom in predlogom gospodarskega odseka rešena.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Napósled predlagam, naj slavni zbor v drugem branji sprejetim predlogom pritrđi tudi v tretjem branji.
(Obvelja. — Angenommen.)

6. K priligi 30. Upravnega odseka ustno poročilo o vladni predlogi z načrtom zakona ob vnanjem zaznamenovanji v varstvo deželne kulture postavljenih in zapriseženih čuvalnih organov.

6. Zur Beilage 30. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Regierungsvorlage eines Gesetzentwurfes betreffend die äufere Kennzeichnung der zum Schutze der Landeskultur bestellten und beideten Wachorgane.

Poročevalec Hren:

V 3. seji sedanjega zasedanja je c. kr. vlada slavnemu zboru predložila načrt zakona ob vnanjem zaznamenovanji v varstvo deželne kulture postavljenih in zapriseženih čuvalnih organov.

Ta načrt zakona je prišel na mizo visoke zbornice brez posebnega spremstva, to je, brez posebnih pojasnil ali opazk in brez posebnega razlaganja nagibov, ki so bili povod, da se je ta zakon slavnemu zboru predložil. Ali po moji misli in tudi po mnenju upravnega odseka, v kojega imenu mi je čast poročati, takega spremstva tudi treba ni bilo, kajti smoter in namen tega zakona je jasen; ona je le izvod državnega zakona 16. junija 1872, l. (št. 84 drž. zak.) «o uradnem stanju stražarskega osebja, postavljenega v obrambo posameznim oddelkom zemljedelstva», kajti v tem zakonu je izrečeno, da se morajo poljski ali gozdni čuvaji, in v obče čuvaji za javna kulturna dela smatrati za javne straže, le ako so od politične oblasti zapriseženi in če nosijo tudi predpisano obleko ali drugo službeno znamenje. V tem državnem zakonu pa je le izrečeno, da smejo nositi tako službeno zaznamenovanje, ker le takrat se smatrajo za javne straže. V načrtu zakona pa, kateri se nam je predložil, vlada izrečno zahteva, da se vsak tak čuvalni organ mora posluževati službenega znamenja ali obleke. To je novost in je sè sedanjim načrtom prej omenji zakon iz l. 1872 tim bolj ojačen, ker je bilo želeti in je gotovo velike važnosti, da take javne čuvaje, kot javne straže, vsakdo, kdor ima ž njimi opraviti, tudi za take spozna. Tu gre za to, da se takemu osobju omogoči in olajša, svojo službo vestno in s potrebno energijo opravljati, kar je pa le mogoče, če jih vsakdo lahko spozna. — Ti organi imajo veliko pravic, pa tudi veliko odgovornost, to izhaja tudi iz mnogoterih določil našega kazenskega zakona, in opozorujem na priliko na §§ 68, 81, 279, 312, 331 kaz. zak. V teh določbah kazenskega zakona je iz-

rečeno, da so taki organi ali čuvaji javne straže in da se jim mora posebna pokorsčina skazati, pa da so tudi sami veliki odgovornosti podvrženi. Tudi po zakonu od 16. junija 1872. l. imajo velike pravice, ker zamorejo na priliko vsakega, katerega zasačijo, pod pogoji § 3. tega zakona celó v zapor djati.

Ker imajo toraj kulturni čuvaji kot javne straže važna opravila in veliko odgovornost, je tudi treba da jih vsakdo že po njihovi vnanjosti, po opravi ali drugih službenih znamenjih za take spozna. S tem predlogom, mislim, da se je prišlo že zdavno izjavljeni potrebi v okom, in da jo bode sprejel slavni zbor brez oporekanja, kakor se je to zgodilo tudi v vseh drugih deželnih zborih sedanjega zasedanja.

V imenu upravnega odseka predlagam:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) V priligi 30 načrtanemu zakonu se pritrjuje.

Dem in der Beilage 30 enthaltenen Gesetzentwurf wird die Zustimmung erttheilt.

2.) Deželnemu odboru daje se nalog, da temu načrtanemu zakonu pridobi Najvišje potrjenje.

Der Landesausschuss wird beauftragt, diesem Gesetzentwurf die Allerhöchste Sanction zu erwirken.

Končno se prosim, naj blagovolé gospodje popraviti tiskovni pomoti, namreč v § 3. nemškega teksta je po št. 198. izpadla vejica «,» v § 5. slovenskega teksta pa je popraviti besedo «političnim» v «političnem».

Nadalje predlagam, naj visoka zbornica ta načrt zakona vzame v pretres ter preide o njem v specijalno debato.

Deželni glavar:

Otvaram generalno debato. Želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Torej preidemo v specijalno debato.

Poročevalec Hren:

(Čita § 1. do 6. ter uvod in naslov v priligi 30. načrtanega zakona. — Liest § 1 bis 6, Eingang und Titel des in der Beilage 30 enthaltenen Gesetzentwurfes.)

(Vse točke obveljajo brez debate. — Werden ohne Debatte angenommen.)

(Čita predloge 1 in 2 upravnega odseka. — Liest die Anträge 1 und 2 des Verwaltungsausschusses.)

(Obveljata brez debate. — Werden ohne Debatte angenommen.)

Predlagam, načrtu zakona in predlogama upravnega odseka pritrđiti tudi v tretjem branji.

(Obvelja. — Angenommen.)

8. K prilogi 46. Ustno poročilo finančnega odseka o dovršeni gradnji Kopačniške ceste.
8. Zur Beilage 46. Mündlicher Bericht des Finanzamtsbüros über den beendeten Straßenbau durch das Kopačnicthal.

Poročevalec dr. Poklukar:

Iz poročila deželnega odbora, priloga 46, je razvidno, da se je potrosilo za zgradbo Kopačniške ceste, katera veže okraj Kranjski s sosednim Primorskim s okrajem Tolminskim 24185 gld. 22 kr. Iz poročila in pa iz končnih nasvetov, katere je stavil deželni odbor, je razvidno, da je podjetnik Fran Bevk vže dobil v pokritje troškov za to zgradbo 1073 gld. 12 kr. preveč, da je vodil zgradbo zastopnik êrara; dalje, da je založila dežela lansko poletje, ko ni bilo več druge zaloge, akoravno ni bila vezana za to, samo da se je delo dokončalo, 1112 gld. 10 kr. Dalje je razvidno, da je preteklo jesen povodenj napravila pri novo zgrajeni cesti škodo, za katere popraviljanje je treba 1252 gld. 61 kr. in napósled je iz zadnjega predloga deželnega odbora razvidno, da namerava oskrbovati za tekoče leto vzdržavanje te ceste predplačiloma deželni odbor sam.

Iz prejšnjih obravnav gledé zgradbe te ceste je razvidno, da cesta za našo deželo in posamezne njene okraje nima nikakersnega posebnega namena. Zgradila se je le po izrečni želji vlade, da bi dežela naša bližjo in boljše zvezo dobila z sosedno Primorsko. Prometa na tej cesti ni, in tudi v prihodnje ga bode zelo malo, toraj vzdržavanje zelo cenó, pa tudi korist, katero bode od nje imela dežela, zelo mala. V prejšnjih zasedanjih se je privolilo deželne podpore enkrat za vselej 7000 gld., akoravno je bil proračun takrat znan in so bili troški proračunjeni na 24185 gld. 22 kr., kolikor sedaj znašajo. Ko se je pozneje pokazalo, da bode težko shajati s tem, je privolil slavni zbor še daljno podporo 1400 gld., tako da je sedaj deželne podpore 8400 gld., in napósled dežela ne ve, kam bode šla s to cesto. Cestni odbor Škofjeloški se nje brani, ker pravi, da ima že itak preveč cest in enako tudi dežela. Iz poročila pa se razvidi, da je dežela prišla celo v položaj, založiti denar, namreč 1112 gld. 10 kr., in sicer zarad tega, ker je bil deželni odbor mnenja, da bi bili, ako se odloži dokončanje zgradbe, ter se ne bi bilo dognalo v teku minulega leta, troški še večji, oziroma da bi nastala škoda, ki se je pozneje pripetila, morebiti še večja.

Finančni odsek je te razmere pretresaval in izrekel prepričanje, da se daljnih kot doslej naloženih bremen ne more nakladati ne deželi, pa tudi ne cestnemu okraju. Izrazil se je izrekoma gledé deželnega zaklada, da se ne spušča v večje troške, ker je potrosil za cesto že 8400 gld. Vsled tega predlaga tudi drugi nasvet deželnega odbora, v katerem je deželni odbor izrekel mnenje, naj bi se še dalo 35% potrebščine 1252 gld. 61 kr. za popravo poškodb, ki jih je minulo jesen povzročila povodenj, iz deželnega zaklada, toda z neko spremembo. Finančni odsek je bil

prepričan, da je svota, katero je žrtvovala dosedaj dežela za cesto, ki ima v resnici zeló malo pomena za naš promet, več kot zadostna. Ker pa je poprava lansko leto dovršene in kolavdirane ceste nujna in zaradi tega, da promet, ki se je vendar vlansko leto že odprl, ne ostane pretrgan in da škoda, katero je voda lansko leto prizadejala cesti, ne nastane še večja, je bil finančni odsek mnenja, naj se, ako se razprava s ces. kralj. vlado ne bode tako hitro dognala, da bi bilo mogoče precej spomladi te nujne poprave pri cesti zvršiti, sicer dá deželnemu odboru pooblastilo, iz deželnega zaklada založiti potrebno svoto 1252 gld. 61 kr., nikakor pa ne te svote prevzeti na deželni zaklad kot bréme.

Enako se je dozdevalo tudi finančnemu odseku primerno, da se tudi vzdržavanje ceste, katera mora vendar služiti namenom prave državne in ne deželne ali okrajne ceste, da se vzdržavanje te ceste, za katero je dežela približno toliko pripomogla kakor êrar, po tistej razmeri razdeli, da se torej deželnemu odboru nalaga, naj obravnava s c. kr. vlado v tem smislu, da za vzdržavanje te ceste pripomore c. kr. êrar vsaj s 50% vsakoletne potrebščine.

V tem smislu so se spremenili nasveti deželnega odbora. Napósled naj še omenim povód, zakaj da je ta škoda, katero je treba sedaj popraviti in za njo potrositi 1252 gld. 61 kr., nastala. Iz pojasnil, katere je finančni odsek dobil, je razvidno, da je to zgradbo vodil državni inženir, on je bil torej edini poleg podjetnika v položaji, presoditi ali videti nevarnost, ki novo zgrajeni cesti preti. Deželni odbor, ki je svojega poročevalca in deželnega glavarja poslal precej, ko se je škoda naznanila, na mesto, je konstatiral, da je poškodovanje nastalo, ker je nek bližnji mejaš napravil brez dovoljenja kompetentne gospodske zgradbo pri potoku in je s tem vodo obrnil proti novo zgrajeni cesti. Ta uzrok bi pač vodja zgradbe bil lahko opazil ter precej ugovarjal, oziroma naznanil kompetentni oblasti, kaj da se je sezidalo, predno se je škoda zgodila. Deželni odbor ni bil v položaju presoditi, da cesti taka nevarnost preti in še manj je odgovoren za njo. Ako torej koga odgovornost zadeva, sta to podjetnik in vodja zgradbe. Enako je razumljivo, da zamore sedaj, ko je škoda prizadeta, dotičnega mejaša na povračilo škode tožiti le êrar, oziroma podjetnik, kateremu je ta škoda prizadeta.

Na podlagi teh pojasnil usojam se tedaj v imenu finančnega odseka staviti sledeče predloge:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) Izplačanje sledečih zneskov za gradnjo Kopačniške ceste predplačiloma iz deželnega zaklada, in sicer:

a) na račun podjetnika Frana Bevka izplačanih 1073 gld. 12 kr., kateri znesek je iztirjati od njegove kavcije, in

b) nepokritega zneska 1112 gld. 10 kr., ki se bode povrnil iz obljubljenega državne podpore, se odobruje.

2.) Deželni odbor se pooblasti, ako treba tudi za popravo po vodnji poškodovane Kopačniške ceste predplačiloma založiti proračunovano svoto 1252 gld. 61 kr., toda precej skrbeti, da dokončno plačilo tudi

te svote prevzame c. kr. érar, ki je imel vodstvo te zgradbe, tako da deželnega zaklada nikakor ne zadene večja, kot že po sklepih deželnega zbora dovoljena svota 8400 gld.

3.) Troške za vzdrževanje Kopačniške ceste l. 1887 plačati je predplačiloma iz deželnega zaklada. Zaradi primernih doneskov pa se naroča deželnemu odboru, da se dogovori s c. kr. vlado in okrajnim cestnim odborom Škofjeloškim, takó da c. kr. érar donasa saj 50% vsakoletne potrebsčine.

Deželni glavar:

Otvaram generalno debato. Želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Torej preidemo v specialno debato.

Želi kdo gospodov k prvemu predlogu besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Prosim gospode, ki so za predlog, naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Želi kdo gospodov besede k drugemu predlogu?

C. kr. deželni predsednik baron Winkler:

Kot zastopnik c. kr. vlade se ne morem vjemati z drugim predlogom čistitega finančnega odseka, češ, da bi troške za popravo po povodnji poškodovane Kopačniške ceste prevzela država ali pa érar, marveč bi priporočal visokemu deželnemu zboru drugi predlog, kakor ga je stavil slavni deželni odbor, namreč, da bi se pri teh troških pokrilo 35 odstotkov iz deželnega zaklada pod tem pogojem, da se ostala potrebsčina pokrije v tisti razmeri, kakor so se dajali doneski za gradnjo te ceste, namreč s 50% državne podpore in s 15% doneskom okrajnega cestnega odbora Škofjeloškega, ker razlogi k temu predlogu slavnega deželnega odbora se mi dozdevajo prav pravični in utemeljeni. Ker so se namreč po povodnji prouzročene poškodbe na Kopačniški cesti pripetile ta čas, ko še gradnja ni bila popolnoma izgotovljena, morajo se za popravo teh poškodb potrebni novci prištevati k oni nepredvidljivi potrebsčini, katero je pokriti na račun cestne gradnje, in sicer v enaki razmeri, kakor so se pokrili troški te cestne gradnje. Torej pride od dotičnih, na 1252 gld. 61 kr. proračunjenih troškov na državo 50%, na deželo Kranjsko 35% in na okrajni cestni odbor Škofjeloški 15%.

Gospod poročevalec finančnega odseka misli, da v tem oziru zapade državni inženir, kateremu je bilo izročeno vodstvo dela, nekaki odgovornosti, češ, da je on moral videti nevarnost, ki je pretila cesti, da bi bil on prav za prav moral skrbeti za to, da bi se bila škoda odvrnila. A škoda se je pripetila po povodnji, in znano nam je, da je povodenj ob tistem času povsod napravila veliko škode. Ravno po ti povodnji so škodo trpele nekatere občine tistih krajev, ki so zaradi nje dobile nekaj podpore celó od presvitlega cesarja samega. Torej velike sile, velike po-

vodnji državni inženir ni mogel odvrniti. Ali je upravičena trditev gospoda poročevalca, da je nek mejač tam nek jarek zgradil, ali je to res ali ni, meni ni znano, a mislim, da to mejačevo delo vendar ni prouzročilo samo toliko poškodbe na cesti.

Vrhu tega moram omeniti, da je bil ces. inženir postavljen za vodstvo dela na ti cesti od države le prostovoljno, da vlada prav za prav ni imela dolžnosti, poslati k delu svojega inženirja: da bi zaradi tega, ker je deželi, deželnemu zakladu skazala s tem neko ljubav, morala še škodo trpeti in omenjene troške sama prevzeti, ne zdi se mi upravičeno. Zato bi priporočal predlog slavnega deželnega odbora, ki se mi zdi, ponavljam, prav utemeljen. Ali je res kdo kriv, da se je škoda zgodila, zlasti da je sosed, ki je jarek zgradil, s tem škodo prouzročil, to bi se še le moralo dokazati; dokazati bi se tudi moralo, da nadzornik — inženir — svoje dolžnosti ni storil, da bi zato moral dajati odgovor. Dokler pa vse to ni dokazano, ni uzroka, nakladati državi sami svoto 1252 gld. 61 kr. — državi, katera je za gradnjo ceste prevzela veliko svoto 10 000 gld. in bode morala morda še več prevzeti, da se popolnoma pokrijejo troški za gradbo.

Priporočam torej toplo slavnemu deželnemu zboru predlog deželnega odbora. Ako pa se predlog poročevalčev sprejme, ne vem, kdo bi prevzel nepokrite troške, ako bi se vlada, kakor se mi zdi po vsi pravici, branila, jih prevzeti.

Poročevalec dr. Poklukar:

Meni je jako žal, da se ne morem strinjati z izpeljavanjem prečastitega gospoda deželnega predsednika. Kolikor se je poučil finančni odsek iz poročila dotičnega gosp. poročevalca deželnega odbora in iz pojasnil, katera je dobil od strani gosp. deželnega glavarja, ki je bil s poročevalcem precej po storjeni škodi na mestu, je dokazano, da je pravi uzrok te škode ravno tista vodna stavba, katero je napravil blizu nove ceste na drugem bregu potoka nek sosed. Ko se je to godilo, je pač popolnoma naravno, da je podjetnik, ki je cesto gradil, oziroma nadzornik, ces. inženir, ki je zgradbo vodil, moral kaj videti. Jaz nisem bil na mestu, torej ne morem soditi o situaciji, ampak dozdeva se mi naravno, da je, ako se zraven ceste potok obrne na novo zgradjeno cesto, taka stvar vidljiva, in nastane le vprašanje, ali odgovornost zadeva dotičnega zgradnika, ali zadevajo tako nastali troški vodjo dela ali pa podjetnika. Ker delo ni bilo dokončano, mislim, da zadevajo podjetnika troški gledé škode, ki je nastala med zgradbo. Saj vendar niste oddali dela malomarnemu podjetniku! Torej se mora misliti, da ni bilo ali zidovje, ki je bilo poleg potoka, zadosti močno zidano, ali pa je prezrl to nevarnost, ki je nastala pri zgradbi, in on, ki je edini moral videti, da ta nevarnost preti, bi bil moral to vendar naznaniti deželnemu odboru. To pa se ni zgodilo. Pri cesti, kateri se po vsej pravici sme prikladati ime državne ceste, pa ne more dežela, ki je za njo že dala velikansko svoto 8400 gld., globokeje segati

v svoj žep, tudi dotični cestni okraj ne. Iz vseh teh razlogov priporočati moram slavnemu zboru, da pri-trdi predlogu finančnega odseka.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki so za drugi predlog finančnega odseka, naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospode, ki se strinjajo s tretjim predlogom finančnega odseka, naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospode, ki se strinjajo s temi predlogi v tretjem branji, da blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani za podporo.

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der gewerblichen Fortbildungsschule in Laibach um Subvention.

Poročevalec ces. svet. Murnik:

Finančnemu odseku je bila izročena od šolskega odbora obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani predložena prošnja, ki gre na to, da bi slavni zbor izvolil tej soli dovoliti kakor dosihmal, tudi za prihodnje leto 300 gld. podpore. V enaki zadevi sklepal je slavni zbor že v zadnjem in predzadnjem zasedanji ter je v predzadnjem dovolil 300 gld. podpore, v zadnjem zasedanji pa se je sprejel sklep, naj se dá obrtni nadaljevalni šoli primerne podpore iz deželnega zaklada takrat, kadar položi račun o načinu porabe subvencije. Šolski odbor je predložil deželnemu odboru račun, iz katerega je razvidno, da je bilo l. 1885. dohodkov 2800 gld., stroškov pa 2813 gld. 33 kr. Po obstoječih ministerskih naredbah morajo take šole vzdrževati: država, dežela in dotične občine, v katerih so te šole, ter daje država svojo podporo le takrat, ako tudi ostala faktorja šolo podpirata. Ker se je število učencev pomnožilo, morala se je šola razširiti, zaradi tega so se tudi troški, oziroma potrebe poveksale. Ker se je finančni odsek prepričal, da obrtna nadaljevalna šola v Ljubljani, ki se mora prištevati najboljšim takim šolam, potrebuje saj toliko podpore, kakor se je dovolilo lanskega in predlanskega leta, nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Obrtni nadaljevalni šoli v Ljubljani dovoli se za l. 1887. iz deželnega zaklada 300 gld. podpore.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora Krškega za podporo za vzdržavanje okrajne ceste od Krškega do Broda.

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Bezirksstraßen-Ausschusses von Gurkfeld um Subvention zur Erhaltung der Bezirksstraße Gurkfeld-Brod.

Poročevalec Detela:

V imenu finančnega odseka mi je poročati o prošnji okrajnega cestnega odbora krškega gledé okrajne ceste iz Krškega do Broda. Radi te ceste se je v deželnem zboru že večkrat obravnavalo, posebno 9. oktobra 1873. l., ko je visoki deželni zbor sklenil: «Prošnja okrajno-cestnega odbora krškega za uvrstitev okrajne ceste iz Krškega do državne ceste pri Brodu v državno cesto ali pa za pridobitev primerne subvencije za vzdržavanje te proge se izroči visoki deželni vladi in prav toplo priporoča.» Tista prošnja pa ni imela uspeha, in ostala je dotična cestna proga še v oskrbi cestnega odbora krškega. Ta v svoji prošnji navaja, da je z vzdržavanjem omenjene ceste preobložen; najbolj živahen promet cele Dolenjske je, kakor znano, promet k postaji Videmski pri Krškem, in zaradi tega je krški okraj neprimerno z vzdržavanjem te ceste, katera služi prometu več okrajev, zadet.

Cestni odbor prosi, naj bi se prevzela ta cesta v deželno oskrbovanje, ali da bi se dovolila primerna podpora. Kot deželna cesta se ne more prevzeti, ker jih po sedanji postavi nimamo kategoriziranih. Podpora iz deželnega zaklada za to cesto pa se je finančnemu odseku zdela opravičena. Proga ima namreč dolgoti blizu 12 kilometrov, vzdržavanje se sme računati 20 soldov na meter, torej stane popravljanje te proge 2400 gld., ki zadenejo cestni odbor krški.

Finančni odsek je smatral potrebno, da bi se saj nekoliko cestnemu odboru v tem pripomoglo, da vzdržuje to važno cesto v dobrem stanji, in zaradi tega predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Okrajno-cestnemu odboru krškemu se dovoljuje za l. 1887. za vzdržavanje okrajne ceste od Krškega do Broda podpora 600 gld. iz deželnega zaklada.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

11. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občinskega zastopa v Loškem Potoku za uvrstitev ondotne okrajne ceste med deželne ceste, oziroma za podporo.

11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeindevertretung von Lasserbad um Einreihung der dortigen Bezirksstraße unter die Landesstraßen, beziehungsweise um Subvention.

Poročevalec Detela:

Enaka prošnja, o katerej razpravljati je bilo finančnemu odseku, je prošnja občinskega zastopa v Loškem Potoku, ki prosi, da bi se ondotna okrajna cesta uvrstila med deželne ceste, ali da bi se naklonila podpora 1000 gld. iz deželnega zaklada. Navajajo v prošnji, da ravno vzdrževanje te ceste naklada občini Loški Potok mnogo bremen. Ta cesta se zelo rabi, kajti promet iz treh parnih žag pelje čez to cesto do Bloške ceste. Ker imajo tam slab materijal za posipanje te ceste, se mora po štirikrat na leto posipati, kar prizadeva posestnikom mnogo bremen, posebno gledé na to, da je davkopláčevalcem na vsak goldinar davka vzdržavati blizu 5 m ceste, toraj pride, ker se mora štirikrat posipati, na davčni goldinar 20 m ceste popravljati, kar je gotovo veliko breme za dotične kmetovalce. Dalje navaja občinski zastop v prošnji, da od dohodkov mitnic, ki so v Podklancu, na Bloški Polici in na Rakeku nastavljene, ne dobé nobenega doneska za svojo cesto. To je pa popolnoma pravilno, ker dotična cesta ne spada k oni cestni progí, za katero so mitnice postavljene, torej se ne more podpirati iz mitničnih dohodkov.

Finančni odsek je videl, da je tukaj poseben slučaj, ker morajo posestniki vzdrževati cesto posebno za tuje kupce z lesom in so primeroma zelo zadeti s tem popravilanjem, zaradi tega pa tudi cesto slabo vzdržujejo. Nasvetuje se torej podporo, toda ne v roke občine, ampak da se izplača dotičnemu cestnemu odboru, da jo porabi za dotično cestno progo.

Finančni odsek torej predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Za vzdrževanje Loško-Potoške okrajne ceste se dovoljuje 500 gld. podpore iz deželnega zaklada, katera se izplača v to svrhu okrajno-cestnemu odboru Ribniškemu.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Vincencijevega društva v Ljubljani za podporo za dozidanje «Marijaniškega» poslopja.

12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Vincentius-Vereins um Subvention zum Zwecke des Ausbaues des Marianums.

Poročevalec Klun:

Slavni zbor! Vincencijeva družba obrnila se je s prošnjo do slavnega zbora, da bi jej dovolil za dozidanje «Marijanišča» primerno podporo.

Vincencijeva družba si je že precej po svojem pričetku kot glavni namen stavila napravo posebnega sirotišča za dečke, ter je v ta namen nakupila dve hiši na Spodnjih Poljanah za 28 500 gld. Te dve hiši je potem prezidala s troški, ki so znašali 50 000 gld. in vse to poravnala iz dobrotnih doneskov, ki so jih razni milosrčni ljudje podelili, zlasti z velikodušnim volilom ranjčega Šentjakopskega župnika G. Köstela. V ta zavod je Vincencijeva družba sprejela l. 1882. 60 sirot, letos pa že 121, tako da jih je 110 notranjih gojencev, ki so z vsem preskrbljeni v sirotišči, 11 pa takozvanih «zavetišnih dečkov», ki so po dnevi v Marijanišči, ter se tam vzgojujejo, na večer pa se k svojim vračajo. Pri vsem tem se stavilo ubožcev, ki bi bili radi sprejeti, zmirom množi. Vincencijeva družba pa nima prostorov, da bi temu ustregla, ter se je vsled tega l. 1883. obrnila do presvitlega cesarja s prošnjo, da bi en del državne loterije, ki je namenjena v dobrodelne namene, odločil za Marijanišče, da bi se zamogel ta zavod dozidati. Ta podpora se je dovolila, ter se je društvu obljubilo, da se bode ob svojem času tudi našemu Marijanišču podaril znesek iz dobrodelne državne loterije. Ravno tako je v ta namen zapustil Marijanišču letos umrli hišni posestnik Rozman 3500 gld. Toraj ima društvo za zidanje nekaj denarjev obljubljenih, nekaj pa v gotovini, in bode začelo že letos razširjati svoje poslopje, kakor je sklenilo v seji 11. novembra 1886. Troški za to stavbo bodo znašali po načrtu gosp. Faleschinija 25 000 gld., in prostora bode za 30 do 40 dečkov več kakor do sedaj. Kakor Vam je znano, ima tudi dežela svoje sirote, ki dobivajo stipendije iz sirotinskega zaklada v Marijanišči, in to je velika dobrota za deželo, ker ima zagotovilo, da so dečki dobro preskrbljeni in deželi ni treba misliti na to, da bi z velikimi troški in drago režijo napravila lastno sirotišnico. Na vsak način je za deželo primerno, da ona podpira namene Vincencijeve družbe in da se pri razširjenju tega zavoda vdeleži s primernim doneskom. Na drugi strani pa je vender imel finančni odsek pomislek, sme-li deželni zastop iz sirotinskih denarjev kako svoto darovati takemu društvu, ki je nasproti deželi vender le privatno društvo, ali ne. Da bi ne bilo od nobene strani ugovora, svetovalo se je, naj deželni zastop gleda na to, da bode dežela od zneska, ki ga podari, vender tudi imela materijalno korist, da bode torej med dečki, katere bode društvo v zavetišče sprejemalo, tudi nekaj sprejetih ob obrestih tiste glavnice, ki se društvu za zidanje dovoljuje, in sicer je finančni odsek mislil, naj se ta znesek, katerega bode imelo društvo tako rekoč kot nepovračilno posojilo, računa po 5 od sto.

Finančni odsek torej nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Vincencijevi družbi v Ljubljani se za dozidanje Marijanišča iz presežkov sirotinskega zaklada dovoli znesek 3000 gld. proti temu, da po dovršeni stavbi pet odstotkov obresti te glavnice, to je 150 gld. vsako leto vračuni v znesek, ki ji ga dežela plačuje za deželne sirote. (Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Alfonza Pavlina, varuha botanicega vrta v Ljubljani, za zboljšanje dotacije.
13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Alfons Paulin, Custos des botanischen Gartens in Laibach, um Dotationszubesserung.

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Hoher Landtag! Der Custos des botanischen Gartens, Professor Alfons Paulin, hat sich mit einer Petition um Bewährung einer Subvention zur Förderung der Zwecke, denen der botanische Garten gewidmet ist, an den hohen Landtag gewendet. In dieser Petition wird vom Custos auseinandergesetzt, daß der botanische Garten thatsächlich nur aus den Beiträgen erhalten wird, welche die Studirenden des Laibacher Gymnasiums im Betrage von 210 fl., zu leisten haben und aus einer Subvention von 105 fl., welche von der Stadtgemeinde Laibach gewährt wird. Thatsächlich ist der botanische Garten noch eine Schöpfung aus der Zeit der französischen Occupation in Krain; er ist in früheren Zeiten vom Staate durch bedeutende Subventionen unterstützt und erhalten worden und anlässlich der Regulirung der einschlägigen Rechtsverhältnisse ist sogar das Eigenthumsrecht dem Staate zuerkannt worden, so daß heute das Aexar in den Grundbüchern als Eigenthümer figurirt, ohne daß von seiner Seite für den botanischen Garten irgend eine Subvention gewährt würde. Es ist hervorzuheben, daß der botanische Garten wesentlich Unterrichtszwecken zu dienen hat, und daß das hiesige Gymnasium zunächst berufen erscheint, Nutzen aus demselben zu ziehen. Nun wird in dieser Petition des Custos Professor Paulin dargelegt, daß die Lage des botanischen Gartens, indem derselbe vom Mittelpunkte der Stadt zu sehr entfernt ist, nicht sehr geeignet erscheint, den Zwecken, welche der botanische Garten zu verfolgen hat, zu dienen. Hinderlich erscheint hiebei ebenso die große Entfernung, wie die ungünstige Gegend, in welcher sich der Garten befindet, und noch andere Umstände. Dieser Garten ist in letzter Zeit auch nicht so gehalten worden, daß dessen Besitz für Lehrzwecke jene Vortheile gewähren würde, welche man zu erwarten berechtigt wäre. Thatsächlich ist auch schon öfters die Frage ventilirt worden, ob es sich nicht empfehlen würde, den botanischen Garten nach einer anderen günstigeren Gegend, etwa in die Gegend von Tivoli zu versetzen, und die Stadtgemeinde Laibach hat in dieser Richtung ein

bedeutendes Entgegenkommen bewiesen, indem sie die unentgeltliche Ueberlassung des nöthigen Terrains dazu in Aussicht stellte. Die Frage selbst ist bis heute jedoch noch nicht zur Entscheidung gebracht worden. Insofange daher dieselbe nicht von neuem angeregt und entsprechend gelöst wird, dürfte kaum etwas anderes erübrigen, als den bestehenden botanischen Garten den Unterrichtszwecken entsprechend so gut als möglich einzurichten. Aus den Ausführungen, welche in der vorliegenden Petition enthalten sind, ist ersichtlich, daß mit den kargen Mitteln, mit welchen der Custos sein Auskommen finden muß, nichts oder doch nur sehr wenig geleistet werden kann, daß namentlich neue und doch dringend nothwendige Anpflanzungen unmöglich erscheinen, indem die jetzt genossene Subvention von 315 fl. in der knappsten Weise nur für die Bedeckung der unumgänglichsten Bedürfnisse, für die Aussicht und für die nothwendigsten Arbeiten ausreichen. Der Custos Herr Paulin selbst ist der Ansicht, daß es sich empfehlen würde, den botanischen Garten nach einer anderen Gegend zu übertragen. Es ist aber nicht zu übersehen, daß eine derartige Uebertragung mit bedeutenden Kosten verbunden wäre, und es auch nicht gleichgiltig ist, in welchem Umfange der Staat seinerseits dafür mitzuwirken sich bereit erklären würde. Ich muß constatiren, daß aus dem Besitze des Staates eine Verpflichtung desselben für die Erhaltung des botanischen Gartens abgeleitet werden kann, und daß dieser Besitz ausdrücklich durch die Bestimmung, welcher dieses Terrain gewidmet werden muß, belastet erscheint. Andererseits wurde im Finanzausschusse auch die Idee angeregt, welche mir im Interesse des Landes die größte Beachtung zu verdienen scheint, nämlich daß der Raum um das Museum, der heute sehr entsprechend durch ein eisernes Gitter abgeschlossen ist, dazu verwendet werden möge, innerhalb desselben botanische Anpflanzungen zu machen. Indem im Finanzausschusse diese Idee als eine sehr glückliche bezeichnet wurde, und sich der Finanzausschuss derselben auch vollständig angeschlossen hat, glaubte er, daß es wünschenswert erscheinen würde, dieses Project mit dem Plane der Uebertragung des botanischen Gartens nach einer günstigeren Localität in Verbindung zu bringen. Insofange aber diese Frage nicht entschieden ist, — und sie kann nur durch Verhandlungen, welche zwischen dem Landesauschusse, der hohen Regierung und der Stadtgemeinde Laibach zu führen sein werden, zu einem befriedigenden Abschlusse gebracht werden, — erscheint es wünschenswert und nothwendig, den bestehenden botanischen Garten bestmöglichst auszunützen, und um dies zu ermöglichen, die angesuchte Subvention dem Custos des botanischen Gartens im Ausmaße, welches ungefähr dem Betrage der Stadt Laibach gleichkommt, zu bewilligen.

Der Finanzausschuss hat sich diesen Anschauungen im vollen Umfange angeschlossen, und ich habe daher die Ehre, im Namen des Finanzausschusses folgende Anträge zu stellen:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Dem Custos des botanischen Gartens, Herrn A. Paulin, wird für das Jahr 1887 und zu dem in seiner Petition dargelegten Zwecke eine Subvention von 100 fl. aus dem Landesfonde bewilligt, und

2.) der Landesauschuss wird beauftragt, die Anlage von botanischen Anpflanzungen auf dem Terrain innerhalb der Umzäunung um das Rudolfinum ins Auge zu fassen

und zu diesen Zwecken, sowie behufs der eventuellen neuen Anlage des botanischen Gartens an einem geeigneten Orte und wegen Beschaffung der dafür erforderlichen Mittel sowohl mit der k. k. Regierung als auch mit der Stadtgemeinde von Laibach in Verhandlung zu treten.

Ich erlaube mir, die Anträge des Finanzausschusses Ihrer Würdigung und Genehmigung zu empfehlen.

Landeshauptmann:

Wünscht jemand der Herren zum Antrage 1 oder 2 des Finanzausschusses das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, erlaube ich mir, die beiden Anträge gleichzeitig zur Abstimmung zu bringen, und bitte diejenigen Herren, welche mit den vernommenen Anträgen einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji bivšega učitelja Ivana Lenarčiča za pokojnino.

14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des gewesenen Lehrers Johann Lenarčič um Pensionsbewilligung.

Poročevalec Šuklje:

Ivan Lenarčič, bivši učitelj, vložil je prošnjo za milostno stalno pokojnino. Dotični prosilec služboval je mnogo let, najpred kot učitelj za silo v svojem rodnem kraju, v vasi Bevke, potem kot podučitelj na raznih solah. Toda, ko se je l. 1879. predstavlil izpraševalni komisiji, padel je pri izpitu in vsled tega je bil kasneje iz službe odpuščen, ker ni imel izpita. Že lansko leto je imel deželni odbor priliko, baviti se z enako prošnjo kakor je ta, a takrat je nadvladalo mnenje, da vender ne gre ozirati se na to prošnjo, ker se je ena in druga neugodna stvar slisala o vedenju tega prosilca. Letos je bivši učitelj Janez Lenarčič ponovil svojo prošnjo, in z ozirom na veliko uboštvo tega moža, ki je sedaj star 54 let, ter nima nobene imovine in nobenega drugega zaslužka, bil je finančni odsek mnenja, da mu ne gre sicer milostna stalna pokojnina, katere mi ne poznamo, pač pa miloščina iz učiteljskega penzijskega zaklada v znesku letnih 50 gld. na tri leta, začenski s 1. januarjem 1887. l.

V imenu finančnega odseka mi je torej čast navetovati:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Bivšemu učitelju Ivanu Lenarčiču dovoli se miloščina letnih 50 gld. iz zaklada učiteljskih penzij na 3 leta, pričenski s 1. januarjem 1887. l.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

15. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji mestne občine Črnomeljske za uvrstitev ceste Ljubljana-Krka-Zužemperk-Čermošnice-Črnomelj med deželne ceste.

15. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Stadtgemeinde Tschernembl um Einreihung der Straßenstrecke Laibach = Obergurk = Seisenberg = Tschermoschnitz-Tschernembl in die Kategorie der Landesstraßen.

Berichterstatter Faber:

Hoher Landtag! Mir ist vom volkswirtschaftlichen Ausschusse die Mission zutheil geworden, über die Petition der Stadtgemeinde Tschernembl zu relationiren. Die Tschernempler haben schon im Vorjahre dem hohen Landtage ein Gesuch vorgelegt, daß es wünschenswert wäre, die Strecke von Tschernembl-Tschermoschnitz-Seisenberg, dann durch das Gurkthal nach Laibach als Landesstraße zu erklären. Die Umlegung der Straße über den Gorjaneberg, sagen sie, habe ihnen wenig Vortheile gebracht, da sie, wenn sie diese Straße benützen, 20 Stunden bis Laibach benöthigen; die Anlegung der Straße über Gottschee und Raket nach Laibach hätte ihnen auch keinen Vortheil gebracht, weil sie hier 23 bis 24 Stunden bis Laibach brauchen. Weiters sagen sie, daß jedoch die Strecke Tschernembl-Tschermoschnitz-Seisenberg-Obergurk-Laibach die kürzeste wäre, indem sie auf dieser Strecke Laibach in 13 bis 14 Stunden erreichen könnten. Man sieht daraus, welchen großen Unterschied diese drei Straßen-Strecken untereinander haben und welche Wichtigkeit für Tschernembl die letztgenannte Straße hat. Der Verkehr mit Laibach und der ganzen Umgebung ist schon wegen der großen Weinproduction für Tschernembl sehr wichtig. Also, wenn bei Wrecon und Verčič eine Umlegung der Straße so dringend nothwendig erscheint, so ist es von großer Wichtigkeit, daß für diese Strecke umsomehr etwas geschieht, als auf derselben trotz dem schlechten Zustande dennoch viel Fuhrwerke verkehren. Diese Straße ist also jedenfalls von Wichtigkeit, und sie würde noch mehr an Wichtigkeit gewinnen, weil die Verbindung gegen Weinitz auch schon durch eine Brücke hergestellt ist. Den Wunsch um Einreihung dieser Straße in die Kategorie der Landesstraßen haben schon früher die Seisenberger und überhaupt alle Gemeinden längs der ganzen Strecke ausgesprochen. Es ist also dies eine Angelegenheit, welche dem einhelligen Wunsche aller Gemeinden entspricht. Der volkswirtschaftliche Ausschuss hat in die ganze Sache genaue Einsicht genommen und ist der Meinung, daß diese Straße wegen ihrer Kürze sich auch zur Poststraße eignen würde. Diese Straße wird jedenfalls eine noch größere Wichtigkeit erlangen, wenn die Bergstraße von Tschermoschnitz bis Verčič und gegen Semič umgelegt werden würde. Die Wünsche aller dieser Gemeinden erschienen dem volkswirtschaftlichen Ausschusse als vollkommen begründet. Schon im Vorjahre wurde in diesem hohen Hause beschlossen, daß der Landesausschuss mit der Kategorisirung der Straßen zu betrauen ist, und diese durchzuführen sei. Dies ist nicht geschehen, weil, wie wir von Seite eines der Mitglieder des Landesausschusses gehört

haben, die nothwendigen Kräfte dem Landesauschusse nicht zur Verfügung stehen und demselben ein Ingenieur abgebe. Da dieses Hindernis sollte eben behoben werden, und der Landesauschuss sollte, wenn ein Ingenieur nothwendig ist, einen solchen anstellen. Das ist Sache des Landesauschusses, dass er sich darum kümmert, dass die Landtagsbeschlüsse vollzogen werden.

Der volkswirtschaftliche Ausschuss stellt daher, da die Kategorisirung der Straßen demnächst in Aussicht steht, folgenden Antrag:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Wird dem Landesauschusse zur allfälligen Berücksichtigung bei der feinerzeitigen Kategorisirung der Straßen abgetreten.»

Landeshauptmann:

Wünscht Jemand der Herren zum vernommenen Antrage zu sprechen?

Poslanec Šuklje:

Le nekoliko besedij, slavni zbor, da utemeljum peticijo, ki je bila izročena od mestne občine Črnomaljske in da podpiram predlog, katerega je v imenu gospodarskega odseka stavil gospod poročevalec. Črnomaljski sodni okraj obsega 9·5 štirijaskih milj in po zadnjem ljudskem števljenji broji 17 817 duš in vender ves ta sodni okraj — o železnicah se vé da se sedaj na Dolenjskem žalibog govoriti ne more — nima ene pedi državne ceste. Vsled tega je ta okraj v težavnem položaji, da mora za vse svoje ceste skrbeti zgolj z lastnimi sredstvi. Da je to breme težavno, razvidi se najbolj iz letnega poročila preteklega leta. Za 130 cestnih kilometrov je skrbeti Črnomaljskemu okraju. Izmed vseh okrajev ga nadkriljuje le okraj Ljubljanske okolice, torej ta veliki okraj, in prilično toliko ima tudi okraj Kočevski cest, za katere mora skrbeti. Da je bil Črnomaljski okraj kos tej težavnej nalogi: 130 cestnih kilometrov preskrbovati, moral si je nalagati leto za letom jako visoke cestne priklade. Leta 1882. celih 20%, l. 1883., 1884. in 1885. pa po 15%. Kako veliki da so troški, razvideti je iz tega, da je bilo treba potrositi leta 1884. 11 501 gld. 83 kr., leta 1885. pa 5110 gld. 28 kr. Te svote so tembolj občutljive, ker je sploh znano, da Črnomelj pripada najsiromašnejšim okrajem vse naše dežele. Ako se ozremo na vse to, je peticija Črnomaljske mestne občine dobro utemeljena, v drugem oziru pa tudi gledé važnosti tiste proge, katero je tudi že poročevalec blagovolil naglašati, proge, ki bi držala iz Ljubljane preko Grosuplja čez Krko, Žužemperk, Črmošnice v Črnomelj in od tam do Hrvaške meje pri Vinici, kjer se nahaja most čez Kolpo, za katerega je tudi naša dežela konkurirala ter blizu 10 000 gld. iz deželnega zaklada za njega potrosila. Ta proga je že sedaj jako važna, in ako se napravi tista korektura med Črmošnicami in Semičem, bode se veliko važnejša. Dandanes je v Črnomlju svet z deskami zabit, nikamor ni moč priti Črnomaljeu, povsod mora napraviti velikanske ovinke, také čez Gorjance v Novomesto, in Ljubljano ali pa

čez Kočevje in Ribnico. Trdim le, da je ta prošnja tako utemeljena, da bi se danes že lahko stivil predlog, naj se ta cesta proglasi za deželno cesto. Ali zapreka je zakon z l. 1873., kateri deželnih cest ne pozna, temveč samo okrajne in občinske. Pred vsem je treba razveljaviti ta zakon in nadomestiti ga z drugim. Lansko leto se je že naročilo slavnemu deželnemu odboru, da tak zakon priredi. Danes ne morem ničesar drugega storiti, nego priporočati predlog gospodarskega odseka, ob enem pa prositi slavni deželni odbor, da se drugo leto ozira gotovo tudi na cestno progo, za katero prosi mestna občina Črnomaljska, namreč za cesto iz Grosupljega preko Črnomlja do Vinice, ter jo uvrsti v kategorijo deželnih cest.

Poslanec Pfeifer:

Znano je slavnemu zboru, da je Črnomaljski okraj v naši deželi najsiromašniši in da mu je vzdrževati največ okrajnih cest. Črnomaljski okraj je ob svojem času k zgradbi državnih in drugih cest v deželi primerno največ pripomogel, toraj ima pravico zahtevati, da se pri razdelitvi cestnega bremena tudi nanj ozir jemblje, in sicer na ta način, da se bode cestna proga Vinica, Črnomelj, Žužemperk, Ljubljana uvrstila med deželne ceste, ko se bode obravnaval načrt nove cestne postave. Nadejam se, da bode v kratkem v tej zbornici obravnavana gledé novega cestnega zakona in da takrat slavni zbor ne bode pozabil Belokrajne, da tej ne bode treba vsako leto trkati na duri deželnega zbora.

Toplo toraj priporočam prošnjo mestne občine Črnomaljske za uvrstitev okrajne ceste med Ljubljano, Žužemperkom, Črmošnicami in Črnomljem med deželne ceste, ter moram le še to pristaviti, kar sta tudi gospod predgovornik in gospod poročevalec naglašala, da je ta cestna proga najkrajša zveza med Ljubljano in Belokrajno in najbolj važna za promet vse dežele.

Berichterstatter Faber:

Nachdem die Herren Vorredner sich ohnehin im allgemeinen den Ansichten des volkswirtschaftlichen Ausschusses bezüglich der Wichtigkeit der in Rede stehenden Straße angeschlossen haben, so habe ich in dieser Angelegenheit nichts weiter zu bemerken.

Landeshauptmann:

Ich ersuche diejenigen Herren, welche mit dem Antrage des volkswirtschaftlichen Ausschusses einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

16. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji županstva v Smarji za uvrstitvev okrajne ceste od Pijavegorice do Skofelje in od Turjaka do Pijavegorice med deželne ceste.

16. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Gemeindevorstellung von St. Marein um Einreihung der Bezirksstraßenstrecke von Piauzbüchl bis Skofelca und jener von Auersperg bis Piauzbüchl in die Kategorie der Landesstraßen.

Berichterstatter Faber:

Hoher Landtag! Die Petition der Gemeindevorstellung von St. Marein ist schon im Vorjahre in derselben Weise im hohen Landtage eingebracht worden, daß nämlich die Bezirksstraße von Piauzbüchl bis Skofelca in die Kategorie der Landesstraßen eingereiht werde, oder vielmehr, daß der Landesauschuß die Erhaltung dieser Straße übernehmen würde, da die Fortsetzung dieser Straße von Auersperg bis Piauzbüchl ohnehin schon in der Hand des Landesauschusses ist und als Landesstraße behandelt wird. Der volkswirtschaftliche Ausschuss hat dem Gesuche eine Berechtigung nicht absprechen können, da die Leute die Straße wirklich sehr selten benützen und doch zu erhalten haben. Die Straße wird sehr stark in Anspruch genommen und hat, da sie über den Morast führt, eine weiche Unterlage, so daß sie nicht — wie gewöhnlich — durch ein- oder zweimalige Beschotterung in gutem Stand erhalten werden kann, und die Leute viel Mühe anwenden müßten, um sie nur in halbwegs gutem und fahrbarem Zustande zu erhalten.

In Berücksichtigung dieser wirklich gerechtfertigten Ansprüche hat der volkswirtschaftliche Ausschuss sich zu folgendem Antrage geeinigt:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Wird dem Landesauschusse mit dem Auftrage abgetreten, bei der feinerzeitigen Kategorisirung der Straßen auch die Straßenstrecke von Piauzbüchl bis Skofelca einer allfälligen Berücksichtigung zu unterziehen und wird ferners der Landesauschuß ermächtigt, den Petenten für die gute Instandhaltung dieser Straßenstrecke eine entsprechende Subvention aus dem Credite für Straßenerhaltung zu gewähren».

(Obvelja. — Angenommen.)

17. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji županstva v Grosupljem in Slivnici za uvrstitvev okrajne ceste od Velikega Mlačevega do Grosuplja in od Krke do Velikega Mlačevega med deželne ceste.

17. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Gemeindevorstellungen von Großslup und Schleiniz um Einreihung der Bezirksstraßenstrecke von Großmlačevo bis Großslup und jener von Obergurk bis Großmlačevo in die Kategorie der Landesstraßen.

Berichterstatter Faber:

Hoher Landtag! Auch die vorliegende Petition der Gemeindevorstellungen von Großslup und Schleiniz wiederholt eine schon im Vorjahre dem hohen Landtage vorgebrachte Bitte. Die Großsluper und Schleinizer führen an, daß die Straßenstrecke Großmlačevo bis Großslup in einer Länge von 1300 Klafter so stark benützt werde, daß sie nicht in der Lage sind, aus eigenen Mitteln diese Straße in einem guten Zustande zu erhalten und zu beschottern. Das Schottermaterial ist nämlich in der dortigen Gegend schwer zu erhalten, der Bedarf aber ist ein großer, da die Straße auf weichen Grunde liegt und Tag für Tag von vielen und schweren Fuhrwerken benützt wird. Die Gemeindevorstellungen von Großslup und Schleiniz bitten nun um Einreihung dieser Straße in die Kategorie der Landesstraßen, nachdem ohnehin die Straßenfortsetzung von Großmlačevo bis Obergurk auf Kosten des Landes erhalten, also als Landesstraße behandelt wird. Der volkswirtschaftliche Ausschuss hat dieses Begehren als gerechtfertigt angesehen und anerkannt, daß die Erhaltung der Straße den Gemeinden große Schwierigkeiten bereitet, und daß diese Straße von großer Wichtigkeit ist, indem die sämtlichen Fuhrwerke aus der Wöttlinger, Semicer und Tschernemler Gegend sowie aus Rudolfswert, Hof und Seisenberg die Obergurker Straße benützen. Diese Straße ist viel kürzer als die Aerialstraße und wird deshalb auch mehr frequentirt.

Der volkswirtschaftliche Ausschuss hat daher mit Rücksicht auf alle Umstände, welche in der Petition angeführt erscheinen, nachstehenden Beschluss gefasst:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Wird dem Landesauschusse mit der Beifugung abgetreten, bei der feinerzeitigen Kategorisirung der Straßen auch die Straßenstrecke von Großmlačevo bis Großslup einer allfälligen Berücksichtigung zu unterziehen und wird ferners der Landesauschuß ermächtigt, den Petenten eine entsprechende Subvention aus dem Credite für Straßenerhaltung für die gute Instandhaltung besagter Straße zu gewähren».

(Obvelja. — Angenommen.)

18. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji posestnikov občine Ravno, okraja Krškega, za popravo skoz to občino držeče okrajne ceste, oziroma za podporo.
19. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji župansteve občine Famlje, Gornje Vreme in Britof za premestenje mitnice na Reški cesti.
18. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Gemeindefassen von Ravno, Bezirk Gurkfeld, um Herstellung der durch diese Gemeinde führenden Bezirksstraße, beziehungsweise um Subvention.
19. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Gemeindefämter von Famlje, Ober-Urem und Britof um Uebersetzung des Mautschrankens an der Rekastraße.

Berichterstatter Faber:

Hoher Landtag! Die Gemeinde Ravno im politischen Bezirke Gurkfeld hat dem hohen Landtage eine Petition überreicht um Veranlassung der Herstellung der durch die Gemeinde Ravno führenden Bezirksstraße, respective um Bewilligung einer Subvention zu diesem Zwecke. Der Zustand dieser Straße wird in einer Weise dargestellt, daß man wirklich staunen muß, daß dies möglich ist. Es wird angeführt, daß die Straße schon in der Anlage sehr schlecht ist, daß sie bergauf und bergab gehe und für schwere Fuhrwerke gar nicht passirbar sei. In Folge dessen können die Leute ihren Wein nicht nach der Eisenbahnstation Videm bringen und die fremden Weinhändler suchen den Ort, obwohl der Wein von guter Qualität ist, wegen der schlechten Straße gar nicht auf, indem es nicht möglich ist, denselben fortzuschaffen. Weiters heißt es, daß die Straße mehr einem verlassenen Bachbeete, als einer Bezirksstraße ähnlich sei. Nun dieser Zustand deutet wohl darauf hin, daß die Leute selbst sich wenig um die Straße kümmern. Allein die Gemeinde führt auch an, daß der Weg so schmal sei, daß man gar nicht annehmen könne, es sei dies eine Bezirksstraße. Die Gemeinde zahlt ihre Steuern und Abgaben, allein obwohl der Bezirks-Straßen-Ausschuß schon öfters um Abhilfe angegangen wurde, ist dennoch bis zur Stunde noch nichts geschehen. Die Gemeinde bittet daher, man möge die Straße umlegen lassen und dem Bezirks-Straßen-Ausschusse eine Subvention bewilligen, um die Straße herzustellen und sie zur Ausfuhr der Producte geeignet zu machen.

Der volkswirtschaftliche Ausschuß hat das dringende Bedürfnis, daß hier eine Abhilfe geschaffen werde, anerkennt, und stellt folgenden Antrag:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Wird dem Landesauschusse mit dem Auftrage abgetreten, den Bezirks-Straßen-Ausschuß von Gurkfeld zu verhalten, das Project über die nothwendige Straßenherstellung vorzulegen und mit der Durchführung noch im laufenden Jahre vorzugehen, zu welchem Zwecke der Landesauschuss ermächtigt wird, eine angemessene Subvention aus dem für Straßenzwecke bewilligten Credite zuzuweisen.»

(Obvelja. — Angenommen.)

Berichterstatter Faber:

Hoher Landtag! Die Petition der Gemeindefämter von Famlje, Ober-Urem und Britof um Uebersetzung des Mautschrankens an der Rekastraße wurde im hohen Landtage eingebracht. Dieser Gegenstand wurde schon früher mehrmals behandelt. Der Landesauschuss, der in dieser Sache Erhebungen gepflogen hat, hat den Bezirksstraßen-Ausschuß vernommen und dieser hat sich dahin geäußert, daß eine Uebersetzung des Mautschrankens nicht leicht möglich wäre, indem das Erträgnis dieser Maut, welches heiläufig 1000 fl. beträgt, zur Hälfte auf Senozel und zur Hälfte auf Adelsberg entfällt. Wenn nun die Maut an der Rekastraße aufgehoben werden würde, müßte man in den beiden Bezirken zur Bedeckung dieses Abganges mit einem 4% Steuerzuschlage aufkommen. Die Petenten wollen durch die Uebersetzung des Mautschrankens von Unter-Britof zum Stružnikar an der Rekastraße nichts anderes erzielen, als daß die Gemeinden Famlje, Ober-Urem und Britof den Mautschranken nicht zu passiren hätten. Wie der Landesauschuss durch seinen Ingenieur erhoben hat, möchten dadurch die genannten Gemeinden aus dem Mautrayon entfallen und das Mauterträgnis würde sich demnach vermindern. Die Uebersetzung des Mautschrankens wäre also nach dem Antrage des Bezirksstraßen-Ausschusses und des landschaftlichen Ingenieurs nicht zu gewähren. Bei einer gänzlichen Auflassung würde das Erträgnis auch gänzlich entfallen. Es kann demnach weder die Uebertragung noch die gänzliche Auflassung des Mautschrankens bewilliget werden. Die Petenten sagen zwar, daß, wenn die Maut zur Rekastraße überetzt werden würde, sich für sie durch Vorspann ein Erwerb erzielen ließe; allein die gegenwärtigen Zeiten sind nicht darnach angethan, daß man, wenngleich einer noch so armen Bevölkerung, dadurch einen Erwerb schaffen sollte.

In Erwägung dieser Gründe beantragt der volkswirtschaftliche Ausschuß:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Das Gesuch der Gemeinden Famlje, Ober-Urem und Britof wegen Uebersetzung des Mautschrankens von Unter-Britof zum Stružnikar an der Rekastraße wird abgewiesen.»

(Obvelja. — Angenommen.)

20. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji Ribniških in Velikolaških prebivalcev za uravnavo požiralnikov v Loškopotiški dolini, v Ponikvah in Strugah.

20. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Inassen von Reifnitz und Großlaschitz um Regulirung der Sauglöcher im Lazerbacher Thale, in Ponique und Strug.

Berichterstatter Faber:

Hoher Landtag! Der Herr Landtagsabgeordnete Pakiž hat seine bereits vor einem oder zwei Jahren im hohen Hause eingebrachte Bitte um Sanirung der alljährlich in den Bezirken Reifnitz und Großlaschitz wiederkehrenden Wasserschäden durch Regulirung der Sauglöcher im Lazerbacher Thale, dann in Ponique und Strug heuer wiederholt. Der Herr Abgeordnete führt in seiner Petition an, daß alljährlich bei Lazerbach, dann im Reifnitzer Thale bei Niederdorf und Strug, ferner bei Ponique und im Gutenfelder Thale im Bezirke Großlaschitz und bei Loschin, Lienfeld und Obermösel im Bezirke Gottschee das Wasser austritt und ungeheure Ueberschwemmungen verursacht. Er führt weiters aus, daß diese Ueberschwemmungen durch Verschlammung der Sauglöcher entstehen, wodurch der Abfluß des Wassers gehindert wird, und daß diesem Uebelstande vielleicht auf eine leichte Art abgeholfen werden könnte. Der volkswirtschaftliche Ausschuss hat sich in dieser Angelegenheit genau informiert und ist zur Einsicht gelangt, daß die Leute in dieser Gegend wirklich sich selbst nicht helfen können, und daß es daher nothwendig wäre, daß in dieser Beziehung genaue Erhebungen und Untersuchungen veranlaßt werden sollten, um der Ursache der Ueberschwemmungen auf den Grund zu kommen. Die Leute würden dann bei entsprechender Anleitung schon selbst mit Hand anlegen, namentlich was Zugs- und Handarbeiten betrifft, aber allein können sie sich nicht helfen. Wenn wir sehen, wie Herr Pakiž ausführt, daß alljährlich besonders im Herbst so viele Hunderte von Focher überschwemmt werden, und zwar geradezu zu einer Zeit, wo die Fochung vom Felde hereingebracht werden sollte, wenn wir sehen, daß auf diese Weise oft die Mühe des ganzen Jahres verloren geht und die Feldfrüchte vernichtet werden, dann müssen wir auch einsehen, daß es die höchste Zeit ist, hier etwas zu thun, um endlich Abhilfe zu schaffen. Ich bitte, zu bedenken, daß es ja Leute gibt, welche geradezu nur in einer überschwemmten Gegend ihre Grundstücke besitzen, und welche da um alles kommen und sich dann nicht behelfen können. Es kommen Fälle vor, daß die Ueberschwemmung 10 bis 14 Tage anhält, und ich selbst habe gesehen, daß dies der Fall war, als der Kukuruz und die Erdäpfel noch am Felde standen. Wenn das Feld inundirt wird und das Wasser längere Zeit steht, dann müssen die Feldfrüchte verfaulen. Es kommen übrigens Ueberschwemmungen auch im Frühjahr vor zu einer Zeit, wo das Heu gemäht werden soll; allein obwohl sie auch da gefährlich sind und viel Schaden verursachen, so sind sie doch nicht so anhaltend und von so üblen Folgen als im Herbst.

Der volkswirtschaftliche Ausschuss hat alles dies in Erwägung gezogen und stellt daher den Antrag:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Wird dem Landesauschusse mit dem Auftrage abgetreten, zu veranlassen, daß in möglichst kurzer Frist bei Lazerbach, Niederdorf und Strug im Bezirke Reifnitz, dann bei Ponique und im Gutenfelder Thal im Bezirke Großlaschitz und bei Loschin, Lienfeld und Obermösel im Bezirke Gottschee die Ursache der Ueberschwemmungen ermittelt, und wegen Beseitigung der letztern durch einen Hydrotechniker geeignete Projecte vorgelegt, und daß nach Maßgabe derselben die nöthigen Gesekzentwürfe eingebracht werden.»

Landeshauptmann:

Wünscht jemand der Herren zum vernommenen Antrage das Wort?

Poslanec Pakiž:

Slavni zbor! Gospod poročevalec je prav temeljito razlagal ravno omenjeno peticijo, katero sem vložil v imenu davkopláčevalcev Ribniškega in Velikolaškega okraja. Meni je temu le nekoliko dostaviti. V našem okraju nastopi voda po vsakem večjem nalivu ter se nam skoraj vsako leto poljski pridelki uničijo po povodnji, kajti, ako le nekoliko več dežuje, nastopi pri nas toliko vode, da je dolina podobna jezeru ali morju, in sicer v Ribniški dolini, kakor tudi v Loškem Potoku. Pa tudi Velikolaški okraj mnogo trpi po povodnji, ta okraj ima večinoma zemljišča, ki so v prvem ali drugem bonitétnem razredu in katere tudi voda poplavlja. Toraj mislim, da bi se spodobilo deželnemu odboru, kateremu je bilo že lansko leto naročeno, naj prosi visoko vlado, da se pregledajo ti požiralniki, da v ta namen potrebno ukrene. Ako se kje drugod v naši deželi po povodnji nesreče zgodé, se inženirji pošljejo, da stvar pregledajo in napravijo projekte, ki navadno tisočake stanejo. Ne mislim temu ugovarjati, priznavam, da je to dolžnost, a ob enem priporočam, naj se tudi našim zapuščenim krajem, ki so v vsakem oziru prezirani, pomoč daje. Pričakujem toraj, da bode deželni odbor saj v teku tega leta spolnil mu že vlni dano nalogo, da se ne bode izgovarjal na inženirja, da tehničnih moči ni bilo na razpolaganje i. t. d., ter toplo priporočam slavnemu zboru predlog gospodarskega odseka.

Landeshauptmann:

Wünscht noch jemand der Herren das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ich bitte also diejenigen Herren, welche mit dem Antrage des volkswirtschaftlichen Ausschusses einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

21. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o deželnega odbora letnem poročilu, in sicer:

21. Mündlicher Bericht des Rechnungsbereichs-Ausschusses über den Rechnungsbereich des Landesauschusses, und zwar:

a) o § 6. «Občila»,

a) über § 6 «Communicationsmittel».

Poročevalec dr. Sterbenec:

Slavni zbor! § 6. letnega poročila, o katerem mi je poročati v imenu odseka za letno poročilo, obsega od strani 52.—89. ceste. Ker se je pa že danes veliko o občilih govorilo, meni ne bode ostajalo mnogo o tej reči govoriti. Na zadnjih dveh straneh je izkaz o dohodkih in troških okrajno-cestnih zakladov l. 1885. ter je iz tega razvidno v kratkem, kar je na drugih straneh na široko povedano. Pri teh cestah, dasiravno so v obče slabe, vidimo pa vender velike naklade, celo do 21 % za cestne potrebe. V nekaterih krajih so se tudi iz deželnega zaklada predplačila dajala, ker cestni odbori o pravem času niso mogli zvršiti dane jim naloge, t. j. načrtov in drugih potrebnih reči. Gledé mnogih cest, ki so bile popravljene in je bilo pregledovanje naročeno deželnemu odboru, ni mogoče govoriti, ker deželni inženir, ki je imel lansko leto opravila večinoma na Gorenjskem, kjer je bilo mnogo cest poškodovanih, ni mogel zvršiti tega posla. V nekaterih krajih pa so se naprosili zasebni in privatni inženirji, da so pregledavali cestne proge. V enem kraju pa tudi privatni inženir ni izvršil svoje naloge in zaradi tega se mu je vzel posel in drugemu dal. Zlasti v Črnomaljskem okraju, kjer so ceste posebno slabe, se niso pregledale, v preteklem letu pa bi se bile veliko rabile, ker se je tam mnogo sadja pridelalo, katerega ljudje zavolj pomanjkljivih občil niso mogli spečati. Pri raznih teh cestah se je porabil od deželnega zbora za cestne in druge take stavbe dovoljeni kredit 22 000 gld. največ v Metliškem, Mokronoškem in Novomeškem okraju. V tem okraju se je mnogo posvetovalo, ali bi se stara cesta obdržala in le primerno popravila ali pa popolnoma nova cesta izpeljala. Pokazalo se je pa, da bi, ko bi se stara cesta obdržala in popravila, to veliko več stalo, kakor dobra, novo izpeljana cesta, in se je vsled tega sklenilo, da se čisto nova cesta izpelje.

V Črnomaljskem okraju se je napravil novi most pri Vinici, katerega ste zidali deželi Kranjska in Hrvaska, ter je, kakor je nek gosp. predgovornik prej omenil, dežela Kranjska skladala blizo 8000 gld.; mitnica, mostarina se je dala v najem. Na strani 72., oziroma 73., kjer se govori o tej zadevi, je pomota, ker se mora povedati, da se je mostarina dala v zakup za tri, ne za štiri leta, namreč, kakor kaže dopis podžupanije Karlovske od 24. avgusta 1886 l. za čas od 1. januarja 1887 l. do konca decembra 1889 l., kar znaša ravno tri leta.

V nekaterih krajih so pri popravljanji občil delali prisiljenci in pokazalo se je ne samo, da so dobro delali, ampak tudi veliko ceneje. Prisiljenec stane na dan okoli 50 kr. Kdor ima poljedelstvo, zna, da je prostemu delavcu treba 50 kr. le v denarju plačati, brez jedi, pijače in snopsa.

Važna reč v poročilu je železnica. Razun name-ravane proge iz Ljubljane v Kamnik, je govor o Dolenjski železnici. Gledé te je bila sklicana enkêta, ter se je posvetovalo, katera proga naj se izpelje: Ljubljana-Grosuplje-Trebnjo-Novomesto-Straža, ali pa Ljubljana-Grosuplje-Žužemperk-Straža-Novomesto. Pri tej enkêti je bila zastopana c. kr. deželna vlada, deželni odbor in prebivalstvo dotičnih krajev, ter se je določila proga iz Ljubljane čez Grosuplje-Hudo-Trebnjo v Novomesto in Stražo, ter iz Grosuplje čez Ribnico v Kočevje. Pri prvi progji, ki drži skoz Temeniško dolino, je več vasi, več ljudi naseljenih, ter tudi več pridelkov, bodi si zrnja ali vinske kapljice in toraj je pričakovati, da bode promet na tej progji veliko živahnejši in se bolj izplačal, kakor na progji čez Žužemperk.

Tudi o tarifih mi je govoriti, o katerih je mnogo govoril našumrlji tovarš gosp. vit. Schneid, in preračunil, da so tarifi za Kranjsko deželo, oziroma za postaje na Kranjskem veliko višji kakor drugod, tako da se izplača, da bi kdo svojo robo poslal v druge kraje in bi se sele tam nakazala na Kranjsko. Deželni odbor se je pogajal zaradi tega z kupčijskim ministerstvom, ki pa je odgovorilo, da dežela Kranjska ni nič preobložena nasproti drugim, da tarifi niso višji kot drugod, da se toraj tudi zljajsanje za Ljubljansko mesto dati ne more, da se pa bode od slučaja do slučaja oziralo, da se dotičnej zahtevi zadostuje. To bi bil površni zadržek občil v § 6. letnega poročila.

Izkaz dohodkov in troškov okrajno-cestnih zakladov l. 1885. kaže: (bere glavne številke iz izkazov na strani 86. do 89. letnega poročila. — *Liest die wichtigeren Ziffern-Ansätze aus den Ausweisen auf Seite 86 bis 89 des Rechnungsbereichs-Berichtes.*)

V imenu odseka za letno poročilo predlagam:

Slavni deželni zbor naj sklene:

§ 6. letnega poročila se z odobravanjem na znanje vzame.

Abgeordneter Luckmann:

Hoher Landtag! Der verehrte Herr Referent hat bereits zu § 6 des Rechnungsbereichs-Berichtes, betreffend die Eisenbahntarife, die Schritte dargelegt, welche in dieser Angelegenheit gethan wurden und hat auch die Note der Landesregierung vom 30. September 1886 erwähnt, welche den Erlaß des hohen Handelsministeriums vom 24. September 1886 Z. 17374 mittheilt, dessen Schlußsatz wirklich die Hoffnung erwecken konnte, daß die Tarif-Anomalien, unter welchen das Land Krain so lange Zeit leidet, endlich behoben werden dürften. Meine verehrten Herren, ich muß leider aussprechen, daß diese Hoffnung, welche uns dieser Ministerialerlaß eingeblöht hat, nämlich daß den von uns allen so lange gehegten Wünschen entsprochen werden würde, infolge der Beschlüsse des Staatseisenbahnrathees in der Sitzung vom 29. Oktober 1886 vorläufig nicht in Er-

füllung gehen wird. Die verehrten Herren Abgeordneten kennen alle bereits die Angelegenheit und die berechtigten Klagen, welche bezüglich der drückenden Tarif-Anomalien laut geworden sind. Hauptsächlich bestehen sie darin, daß entferntere Stationen der Südbahn wesentlich billigere Frachtsätze haben, als näherliegende Zwischenstationen. Man motivirt diese billigeren Frachtsätze für Triest mit der Wichtigkeit des Seehafenverkehrs, und es ist vielleicht richtig, daß im Seehafen-, respective im Auslands-Verkehre verhältnismäßig billigere Frachtsätze zulässig sind, jedoch muß dies ohne Schädigung der Interessen des Inlandes der Fall sein. Das Facit, welches sich aus dieser Tarifpolitik für uns ergibt, ist, daß der Zwischenhandel bei uns nicht nur nicht blühen, sondern überhaupt gar nicht existiren kann, weil die Fracht einer jeden Ware aus einer weiteren Distanz nach Laibach mehr kostet, als nach irgend einer anderen Station; die vor Laibach befindlichen Stationen zahlen weniger, weil sie den Verbandsstationen näher liegen; die nach Laibach gelegenen Stationen zahlen weniger, weil sie näher den Seehäfen liegen und bei der Reexpedition über die Seehäfen billigere Tarife erreichen als Laibach. Der Zwischenhändler in Laibach befindet sich daher im größten Nachtheile und kann mit einer einmal nach Laibach bezogenen Ware nach keiner Seite mehr Handel treiben und nicht einmal den Bedarf des eigenen Kronlandes mit Convenienz versorgen, da derselbe nicht concurrenzfähig ist. Dasselbe ist auch bei der Versendung von krain. Landesproducten der Fall, da für Krain in seinem Verkehre mit den wichtigsten Artikeln Tarife bestehen, welche wesentlich höher sind als die sogenannten Seehafentarife. Wenn jemand von Laibach seine Ware nach dem Auslande versenden will, so kostet ihn das gewöhnlich viel mehr, als wenn er die Ware nach Triest schickt und von Triest wieder über Laibach nach dem Auslande oder selbst nach Böhmen u. s. w. sendet. Es ist also natürlich, daß der Kaufmann in Laibach nicht leicht mit dem Triester oder Görzer concurriren kann, denn der Bezug krainischer Artikel von Triest aus hat die Billigkeit des Tarifes für sich. Allein dies, meine Herren, ist nicht allein beim Zwischenhandel der Fall, welchen man von Seite der Bahnen nie entsprechend berücksichtigen will, sondern auch die Industrie des Landes erleidet durch eine derartige Tarifpolitik die empfindlichste Schädigung. Wir könnten eine größere Industrie haben, wenn in den Tarifen Abhilfe geschaffen würde, und das müssen wir anstreben, wenn sich die finanziellen Verhältnisse unseres Landes bessern sollen. Nach den gegenwärtigen Tarifverhältnissen kann irgend eine Industrie in der Nähe der Seehäfen ihre Producte wesentlich billiger nach dem Auslande und vielen inländischen Stationen via Laibach versenden, als eine in Laibach selbst bestehende Industrie gleicher Art. Es stellt sich ferner heraus, daß dieses ungünstige Verhältniß nicht allein für den Export inländischer Artikel nach dem Auslande besteht, was mehr oder weniger begründet wäre, damit die Producte des Reiches möglichst exportirt werden können, sondern auch beim Import ausländischer Artikel besteht, welche mit unseren Industrieproducten concurriren. Der Importtarif für ausländische Producte von Triest nach Wien oder Budapest ist bedeutend billiger, als der Tarif für die gleiche Ware, welche in Laibach erzeugt wird, und nach Wien oder Budapest verschickt werden soll. Ja, meine verehrten Herren, solche Miß-

verhältnisse müssen jedermann abschrecken, eine Industrie in einer so ungünstig situirten Gegend zu errichten. Die Industrie, welche wir in Krain haben, ist nicht bedeutend und liegt theilweise darnieder, die Bestrebungen der Errichtung einer neuen Industrie haben wenig Aussicht auf Erfolg, da jedermann bei den bestehenden ungünstigen Tarifverhältnissen abgeschreckt wird, hier eine neue Industrie zu gründen. Die ganze Gegend zwischen Triest und Görz genießt die Seehafentarife, seit neuester Zeit erhöht mit einem kleinen Zuschlage. Meine verehrten Herren, wer heute diese Gegend sieht und solche vor 15 bis 20 Jahren gekannt hat, der wird diese Gegend heute kaum erkennen. Ein Industrie-Etablissement nach dem anderen ist entstanden, überall sehen wir neue Industriezweige emporblühen, und wenn wir dagegen die Verhältnisse von Krain uns ansehen, müssen wir uns fragen, wie es denn kommt, daß bei uns nichts Ähnliches wahrzunehmen ist. Wir haben sehr gute Arbeitskräfte, wir haben zahlreiche schöne Wasserkräfte, und dennoch kann bei uns von einer blühenden Industrie nicht die Rede sein. Nach meiner Ueberzeugung sind daran die Tarifverhältnisse Schuld, die schrecken jeden ab, hier eine neue Industrie zu errichten, denn wenn die Absatzbedingungen für eine nähere Station ungünstiger sind, als für eine entferntere, in der Nähe von Triest liegende, dann wird niemand in das Inland gehen, wo er schlechter situirt ist.

Nun meine verehrten Herren, diese Verhältnisse sind schon so oft hier dargelegt worden, daß ich das geehrte Haus nicht durch eine weitere Ausführung ermüden will. Ich will nur constatiren, daß es mir gelungen ist, in der Sitzung des Staatseisenbahnrathees vom 26. Oktober 1885 alle Herren zu überzeugen, daß Laibach durch die bestehenden Tarif-Anomalien in einer Weise geschädigt wird, daß dies für das ganze Land eine Ungerechtigkeit ist, die nicht länger bestehen kann und dringend eine Abhilfe erheischt. Nachdem dieses ungünstige Verhältniß für Laibach im Staatseisenbahnrathe dargelegt wurde, hat derselbe einstimmig den Beschluß gefaßt: «Nachdem anerkannt wird, daß Laibach durch die bestehenden Seehafentarife geschädigt wird, eine allgemeine Gleichstellung jedoch mit Rücksicht auf die Principien, die für den Seehafenverkehr maßgebend sind, gegenwärtig nicht durchzuführen wäre, wird beantragt, daß angestrebt werde, für die wichtigsten Artikel concurrenzfähige Tarife für Laibach zu erstellen, wobei jedoch nach Thunlichkeit billige Rücksicht auf die Handelsinteressen der hintergelegenen Stationen zu nehmen wäre.» In Fortsetzung dieses Beschlusses des Staatseisenbahnrathees habe ich vom Referenten der k. k. Generaldirection die Versicherung erhalten, daß eine Abhilfe geschaffen werden wird. In demselben Sinne hat sich auch der frühere Handelsminister Freiherr von Pino geäußert, daß nämlich eine Sanirung dieser Anomalien erfolgen werde, und diesem Versprechen zufolge muß auch diese Note der Landesregierung, respective des Handelsministeriums an den Landesausschuß erlossen sein. Indessen haben sich leider die Verhältnisse geändert, es hat ein Wechsel im Handelsministerium stattgefunden, und Se. Excellenz der gegenwärtige Herr Handelsminister ist in dieser Angelegenheit noch nicht so informirt als sein Vorgänger. Dann haben wir zweitens namentlich zu beklagen, daß der frühere Tarifreferent im Eisenbahnrathe, Herr Hofrath von Steingraber, plötzlich gestorben und der Herr Regierungsrath Dr. Lange, welcher

früher in der Generalinspektion war, ebenfalls im Laufe des Sommers gestorben ist. Es sind also lauter neue Herren als Regierungsvertreter in das Tarifcomité des Staats-eisenbahnrathe eingetreten, welche man betreffs dieser Tarif-anomalien noch nicht so im Detail informiren konnte. Das halte ich für den einen Grund, das bisher nichts geschehen ist. Für den zweiten Grund aber halte ich den Umstand, das die Eisenbahnen im allgemeinen und die Staatsbahnen insbesondere infolge der Depression, die auf dem Handel und der Industrie in der Monarchie lastet, im letzten Jahre etwas ungünstigere Resultate erzielt haben, als in den früheren Jahren. Außerdem hat der Staatsbahnbetrieb neue Bahnen von größerer Ausdehnung übernehmen müssen, die nicht nur keine Rente abgeworfen haben, sondern sogar ein großes Betriebsdeficit ausweisen. Man ist im Großen und Ganzen immer geneigt, im allgemeinen zu urtheilen, und man glaubt, das im Staatsbetriebe einst zu große Concessionen im Personen- und Frachttarife gemacht wurden, und das man davon abgehen müsse, noch weitere Concessionen zu machen, sondern im Gegentheile die Tarifsätze erhöhen sollte. Die glücklichen Zeiten, wo der Staat bezüglich des Betriebes seiner Bahnen sehr coulant war und hauptsächlich die Hebung der volkswirtschaftlichen Interessen im Auge hatte, waren sehr schnell vorübergehend, man kann heute sagen, sie sind vorüber und gegenwärtig sind die Herren sehr zugeneigt mit der Ertheilung von Tarif-Concessionen, und das mag auch ein Grund sein, das man unseren Wünschen um Aenderung jener Tarife für Krain, welche aus einer glücklicheren in eine unglücklichere Zeit unerledigt herübergekommen sind, jetzt gar nicht mehr geneigt scheint. Es wird also neuer Anstrengungen bedürfen, um die Herren zu überzeugen, das es so nicht weiter gehen kann. Alle Kreise werden sich anstrengen müssen, um endlich etwas zu erreichen, was uns so noththut. Namentlich sollten die Herren Reichsräthe (Klici — Ruše: Čujte!) auf den Herrn Handelsminister einwirken, damit er den Auftrag seines Vorgängers im Amte erneuere, welchen derselbe der Generaldirection gegeben hat, und ich glaube weiters, das es am Platze wäre, das auch der hohe Landtag neuerdings in dieser Angelegenheit sich aussprechen und Beschlüsse fassen sollte, damit die ganze Sache nicht im Sande verinnt. Wir dürfen keine Ruhe geben, insolange dieser Zustand fortbauert und wir nicht die Sanirung der Anomalien erreichen haben.

Ich möchte mir nun erlauben, die geehrten Herren Abgeordneten darüber zu informiren, was seit dieser Zeit in der in Rede stehenden Angelegenheit im Eisenbahnrathe geschehen ist; mit der Einladung ist mir gleichzeitig auch die Mittheilung für die Sitzung vom 28. October 1886 zugekommen, aus welcher hervorgeht, was die Generaldirection der k. k. Staatsbahnen infolge jenes Beschlusses des Staats-eisenbahnrathe vorgekehrt und gethan hat. Ich werde mir erlauben, aus den Mittheilungen zur betreffenden Sitzung — zum Beschlusse des Staats-eisenbahnrathe das Bezügliche vorzulesen (here — liest):

«Für die Station Laibach sollen concurrenzfähige Tarife für die wichtigsten Artikel aufgestellt werden, wobei jedoch nach Thunlichkeit billige Rücksicht auf die Handelsinteressen der hinterliegenden Stationen zu nehmen wäre.» — Zu diesem Punkte 1 unter den commerciellen Angelegenheiten lautet die Erledigung (here — liest): «ad Punkt 1.

Die k. k. priv. Südbahn-Gesellschaft hat die Anträge der k. k. Generaldirection der österreichischen Staatsbahnen wegen Concedirung ermäßigter Tarifsätze für Laibach, insbesondere unter Hinweis darauf abgelehnt, das sie nicht in der Lage ist, die für Triest eingeräumten Begünstigungen auf Binnenstationen rückwärts zu lassen».

Nach den mündlichen Versicherungen, die ich früher erlangt hatte, war ich darüber sehr erstaunt, noch mehr aber war ich davon deprimirt, im Tarifcomité, welchem ich ebenfalls angehöre, von Seite des Regierungsvertreters die ausdrückliche Bemerkung zu hören, das man nichts in der Sache thun könnte; die Südbahn wolle nicht darauf eingehen, und einen Zwang auf dieselbe auszuüben, sei nicht möglich, allein aber könne man nichts thun, obwohl man einsehe, das Krain gegenüber entfernteren Städten bezüglich der Tarifverhältnisse benachtheiligt ist, und die Generaldirection bereit wäre, bei einer neuen Regelung der Verkehrsbeziehungen mit der Südbahn-Gesellschaft durch Herabdrückung der Tarife Abhilfe zu schaffen. Ich will nun die Geduld der verehrten Herren mit meiner Darstellung nicht zu sehr in Anspruch nehmen, und glaube, das Sie am besten informirt werden, wenn ich kurz aus dem Protokolle der Sitzung vom 29. October 1886 vorlese, was die Herren dargelegt haben und warum sie jetzt nicht in der Lage sind, diese Anomalien zu saniren. Es wird der Südbahn die Hauptschuld beigemessen; aber ich glaube, das der Hauptgrund nicht darin liegt. Der Hauptgrund wird vielmehr, glaube ich, darin liegen, das die hohe Regierung nicht so nachdrücklich, als wir früher glaubten, das sie es thun werde, auf die Südbahn eingewirkt hat; sonst glaube ich nicht, das die Südbahn so mächtig gewesen wäre, diesem Einflusse zu widerstehen. Ich glaube vielmehr, das man gefunden hat, das die Staatsbahnen, wenn man Laibach Concessionen machen würde, auch Einnahmen-Ausfälle hätten, obwohl ich dies sehr bezweifle, und daher wollte man nicht zu sehr auf die Südbahn einwirken, sondern lieber zum Praterzte Zuflucht nehmen, das man in der Angelegenheit nichts thun könne, da man ja sonst selbst einen Schaden davon hätte. Nun, meine Herren, ich will dies zwar nicht ganz bestimmt behaupten, allein, wie gesagt, ich würde glauben, das der Einfluss der Regierung denn doch größer sein dürfte, als die Macht der Südbahn. Dies vorausgeschickt, erlaube ich mir nun, die betreffende Stelle aus den «Mittheilungen» für die Sitzung vom 29. October 1886 vorzulesen (here — liest):

«Uebergehend auf den Abschnitt III. der «Mittheilungen», führt der Referent zu Punkt 1, betreffend die Aufstellung concurrenzfähiger Tarife für die Station Laibach unter Rücksichtnahme auf die Handelsinteressen der hinterliegenden Stationen aus, das bei der ablehnenden Haltung der Südbahn-Gesellschaft gegenüber dem von der Generaldirection der österreichischen Staatsbahnen gestellten Antrage auch ein selbstständiges Vorgehen der Generaldirection dermalen nicht möglich sei, nachdem zwischen den österreichischen Staatsbahnen und der Südbahn-Gesellschaft eine Verkehrs-vereinbarung besteht, derzufolge die Südbahn-Gesellschaft für Einnahmehausfälle, welche aus einer einseitigen Herabsetzung der Tarife resultiren würden, entschädigt werden müßte. Uebrigens habe die Generaldirection in Aussicht genommen, anlässlich einer Neuregelung der Verkehrsbeziehungen mit der Südbahn-Gesellschaft auf die Frage der

Erstellung ermäßigter Tarife für Laibach nochmals zurückzukommen.

Das Tarifcomité hat sich daher veranlaßt gesehen, nachstehenden Antrag zu stellen:

«Das k. k. Handelsministerium wird ersucht, auf den Beschluß des Eisenbahnratheß rücksichtlich einer thunlichen Berücksichtigung der Handelsinteressen der hinterliegenden Stationen im Verkehre nach Triest bei passender Gelegenheit wieder zurückzukommen.»

Nach erfolgter Befürwortung dieses Antrages seitens des Mitgliedes Luckmann führt Regierungsrath Dr. Liharzif aus, daß zur Hebung des Hafenplatzes Triest für denselben besonders ermäßigte Tarife erstellt werden mußten, wodurch sich allerdings für Laibach und die hinterliegenden Stationen Tarif-Anomalien ergeben haben; die Südbahngesellschaft könne jedoch nicht erhalten werden, die ermäßigten Sätze für Triest auf Binnenstationen rückwirken zu lassen.

Er wiederholt, daß die Generaldirection jedoch nicht ermangeln werde, bei den Verhandlungen über eine neue Regelung der Verkehrsbeziehungen zwischen der Generaldirection und der Südbahngesellschaft, welche im Zusammenhange mit der bevorstehenden Eröffnung der Linie Herpelje-Triest werden zu pflegen sein, die Berücksichtigung der Wünsche Laibachs anzustreben.

Der Antrag des Tarifcomités wird sodann zum Beschlusse erhoben und Punkt 1 der Mittheilungen zur Kenntnis genommen.»

Es wird also die Sache, wie die Herren daraus entnommen haben, im Staatseisenbahnrathe noch verhandelt werden. Ich werde dort bei jeder Gelegenheit meine Pflicht und Schuldigkeit erfüllen; aber da würde ich mir auch erlauben, um Ihre Mitwirkung und namentlich um jene der Herren Reichsräthe zu bitten. Ich bin auch der Meinung und würde es für gut halten, wenn, wie ich schon früher auszusprechen mir erlaubt habe, der hohe Landtag Beschlüsse fassen und eine Petition um Abhilfe der gegenwärtigen Tarifverhältnisse an das hohe k. k. Handelsministerium richten wollte. Ich erlaube mir daher den Antrag zu stellen:

«Der Landesausschuß wird beauftragt, eine Petition an das hohe k. k. Handelsministerium zu richten, hochdaselbe wolle seinen Einfluß bei der k. k. priv. Südbahngesellschaft mit allem Nachdrucke dahin verwenden, daß dieselbe den Vorschlag der k. k. Generaldirection der österr. Staatsbahnen annehme, nach welchem für die Station Laibach im süd-nord-österr.-ungar.- und deutsch-österr. Eisenbahnverbände und im Seehafenverkehrs-Tarife nicht höhere Tarife eingehoben werden sollen, als für die 170 Kilometer entferntere Station Görz.»

Zur Aufklärung dieses Antrages erlauben Sie mir nur noch einige Worte. Der verstorbene Hofrath von Steingraber sagte mir, daß er einen Tarif für Laibach bereits fertig habe, in welchem Laibach dieselben Tarife erhalten solle wie Görz. Nun möchte man zwar glauben, daß für Laibach noch billigere Tarife erstellt werden müßten, als für Görz, da es um 170 Kilometer näher liegt. Allein, meine Herren, die Gleichstellung mit Görz wäre für uns schon außerordentlich viel, und mehr anzustreben, habe ich bisher als nicht opportun erachtet. Ich wollte das erreichen, daß Laibach bezüglich der Tariffixirung in gleiche Linie mit Görz gestellt werden würde, und das hat, wie gesagt, Hofrath von Steingraber auch zugesagt und einen solchen

Tarif schon ausgearbeitet. Dasselbe hat Herr Hofrath Dr. Liharzif im Tarifcomité vorgebracht. Es wurden der Generaldirection der Südbahngesellschaft diesfällige Anträge gestellt, und damals glaubte ich mich der Hoffnung hingeben zu dürfen, daß endlich etwas für Laibach geschehen werde. Nachdem jedoch der Antrag von der Südbahngesellschaft abgelehnt wurde, so glaube ich mich darauf beschränken zu dürfen, dem hohen Hause zu empfehlen, in der Petition an das hohe k. k. Handelsministerium wenigstens um die Gleichstellung bezüglich der Tarife mit Görz zu bitten, und das ist das Mindeste, was wir mit Rücksicht auf alle Verhältnisse beanspruchen können.

(Pohvala. — Beifall.)

Poročevalec dr. Sterbenec:

Ker gosp. poslanec Luckmann ni nič govoril zoper odsekov nasvet, ampak le, kar je vse hvale vredno, strokovno in lepo izpeljal naše težnje gledé tarifov, mi ne preostaja drugega nego izreči, da se v imenu odseka z njegovim nasvetom popolnoma strinjam.

(Odsekov in predlog poslanca Luckmanna obveljata brez debate. — Der Ausschussantrag und der Antrag des Abgeordneten Luckmann werden ohne Debatte angenommen.)

b) O § 7. «Deželni zavodi in zakladi»,

b) über § 7 «Landesanstalten und Fonde».

Berichterstatter Dr. Maurer:

Ich habe die Ehre im Namen des Rechenschaftsberichts-ausschusses über den § 7 des Rechenschaftsberichtes des Landesausschusses Bericht zu erstatten. Derselbe zerfällt in drei Abtheilungen: A. Zwangsarbeitsanstalt, B. Landeswohlthätigkeitsanstalten, C. Museum. Der Rechenschaftsberichts-ausschuß hat diesen Bericht genau geprüft, und findet darin nichts zu beanstanden, nur glaubt er, der krainischen Sparcasse, welche für das Museum einen Betrag von 300 fl. gewidmet hat, und den übrigen Gönnern des Museums den Dank aussprechen zu sollen.

Ich erlaube mir daher, folgenden Antrag dem hohen Hause einzubringen:

«Der hohe Landtag spricht den Gönnern des Museums den Dank aus und nimmt den § 7 des Rechenschaftsberichtes zur Kenntnis.»

(Obvelja. — Angenommen.)

c) O § 8. «Šolstvo»,

c) über § 8 «Unterrichtswesen».

Poročevalec Stegnar:

Slavna zbornica! Imenom odseka za letno poročilo imam čast poročati o § 8., šolstvo zadevajočem. Ta del letnega poročila obsega 30 marginalnih točk, katerim ste končno dodani izvestji Slapske sole za

leti 1884/85 in 1885/86. Z dovoljenjem visoke zbornice pridržujem si, o važnejih točkah tega paragrafa nekoliko besedi spregovoriti potem, ko bodem o manj važnih poročal skupno, kolikor to vsebina dotičnih naznanil dopušča.

Prva in tretja točka se tičeta denarnih stvari, ki ste se po sklepih visoke zbornice v lanskem zasedanju rešile primerno zakonitim določbam.

Ti dve točki, kakor tudi naslednjo (4.) o neobligatnem pouku v drugem deželnem jeziku naj visoki zbor blagovoljno na znanje vzame.

Točke 5, 6, 7 in 13 javljajo, da so se ukrepi visoke zbornice gledé na pravne razmere kranjskega učiteljstva pravilno rešile.

Točke 8, 9, 10, 11, 12 in 14 poročajo o vzdrževanju, ustanovitvi novih in razširjenju že obstoječih ljudskih šol.

Točki 15 in 16 govorite, kaj se je v povzdigo kmetijskega pouka storilo in kaj ostaja vedno še naš *pium desiderium*.

Točka 17 omenja neugodnega položaja meščanske šole v Krškem. Deželni odbor predložil je slavnemu deželnemu šolskemu svétu nekako spomenico o prenarredbi učnega načrta na tej šoli, da bi se frekvenca povzdignila in draga šola bolje izkoristila. Ugodne rešitve se je nadejati.

V naslednjih točkah letnega izvestja, namreč v 19., 20., 21., 22., 23. slikana je revna podoba obrtnega pouka v naši deželi in kaj se je za njega povzdigo storilo. Iz vsega je videti, da Kranjska samo drobtine pobira okrog bogate pogrnjene mize, s katere sprejemajo druge kronovine v naši državi res visokodušne darove za razvoj obrtstva.

Zadnje štiri točke: 27., 28., 29., 30. poročajo o prestanku Slapske vinarske in sadjerejske šole.

Odsek za letno poročilo nasvetuje:

Vse te točke sprejmi visoka zbornica na znanje ter jih potrdi in odobri; samo v 20. točki (stran 126/7) naj se popravi pomota s tem, da se Ed. Lahajnar iz Kranja zabeleži kot takega, ki se risarskega tečaja ni vdeležil.

ad 2. Druga točka § 8. odgovarja na sklep deželne zbornice v 13. seji lanskega zasedanja, 7. točka dnevnega reda, zastran zapuščinskih doneskov k normalnemu šolskemu zakladu.

Kontrola je z državno postavbo z dné 13. junija 1876 l. št. 90 vpeljana; vsled tega zakona mora se zapuščina ločiti na dve vrsti, in sicer v tako s pristojbino na korist normalno-šolskemu zakladu brez 50% povišanja in tako s 50% povišano pristojbino.

Pravilno uradovanje dotičnih oblastev ni dalo do sedaj še nikakega povoda, zapuščinske račune kakorkoli popravljati.

K marg. točki (18) o učnini na srednjih šolah:

Vsled ukaza visokega naučnega ministerstva z dné 12. junija 1886 je učnina na državnih srednjih šolah jako povišana. Vsled te nepričakovane naredbe je deželni odbor prosil slavno deželno vladu, naj blagovoli posredovati, da bi visoko ministerstvo razveljavilo ta ukaz; deželna vlada je dotično vlogo odstopila c. kr. deželnemu šolskemu svétu, ker spada v nje-

govo področje, a deželno-šolsko oblastvo prošnje ni moglo na visoko mesto predložiti, ker je naučno ministerstvo vže jednako prošnjo mestnega zbora Ljubljanskega odbilo.

Deželni odbor je potem 31. oktobra 1886, št. 6859, neposredno obrnil se do visocega ministerstva v tej zadevi, a dosedaj ta vloga še ni rešena.

Odsek za letno poročilo hvaležno priznava popolnem opravičeni korak deželnega odbora in ga izvestno tudi visoka zbornica odobrava.

Ob jednom pa misli, da bi bilo umestno, ako bi se imenom visoke zbornice ta prošnja ponovila in podprla z razlogi, ki kažejo bedno stanje kranjskega prebivalstva in hude posledice jako občutljive ministerske naredbe. Takih razlogov usojam se nekoliko navesti:

1.) Kranjska dežela je primeroma ubožnejša mimo družih dežel in je z davki sploh, še posebej pa z davki za šolstvo preobložena.

2.) Po zvišani učnini je najbolj prizadet meščanski in kmetijski stan, iz katerega dobivajo srednje šole največji in najboljši naraščaj.

3.) Kranjska niti ni bogata naravnih pridelkov, nima niti razvite obrtnije, zato je stanovništvo ubožno ter težko zmaguje troske za dečke, kateri so odmenjeni šolanju. Visoka učnina pa je poostrena še s tem, da se mora precej začetkom šolskega leta vplačati. Ubožnemu a nadarjenemu učencu je vstop v srednje šole torej absolutno nemogoč in pot do višje omike za vselej zaprta, dasiravno so vrata v srednje šole vsled olajšanega sprejemnega izpita na stežaj odprta, kar je v velikem protislovju z znatno učnino.

5.) Od mnogobrojnih dijakov prvih razredov jih ostane v višjih razredih razmerno malo. V nižjih razredih izstopivši ostavijo studije ne samo zaradi nespособnosti, temveč ker jim je mogoče, še le po obširnejih vednostih in mladeniški zrelosti stopiti v praktično življenje, za katero jih ljudska šola ne vsposablja.

6.) Stanovi, ki jemljejo mladino v dejanski pouk, izbirajo si le táko, ki se skaže z veljavnejšimi spričali kake srednje šole, ali sploh višje učilnice nego je ljudska šola; na izpustnice elementarnih šol se dandanes nihče ne ozira, niti ne vpraša po njih, ker žal Bog nimajo skoraj nobene veljave. S srednje-šolskim spričalom pa je mladeniču pot odprta v vojaške zavode, kjer se vsprejemajo samo oni, ki so dovršili nižjo gimnazijo ali realko, dalje v višje obrtne in kmetijske šole, kjer gojenci brez studij iz nižjih srednjih šol nikakor ne morejo vspevati. Trgovski in nekateri boljši obrtnijski stanovi istotako zahtevajo više omikanih učencev.

Kdor se odloči za učiteljski stan, mora poleg predpisane starosti tudi nekaj vednosti iz srednjih šol na izobraževališče seboj prinesiti. Posledica visoke učnine utegne biti torej pomanjkanje učiteljev, morebiti tudi duhovnov, katerih je itak malo in so večinoma kmetijskega, ne imovitega rodú.

7.) Stanje malih obrtnikov je, kakor ves svet priznava, jako borno. Kdo jim more torej oponašati, ako se z velikimi žrtvami prizadevajo, svojim sinovom boljšo prihodnost ustanoviti? Ako le morejo, pošiljajo jih nekaj let še v srednje šole, da jim je moč s časom

služiti slajši kruh. Visoka učnina pa je obrtnikom vzela tudi ta up.

8.) Kranjska dežela končno nima nikakersnih učilnic za posebne stroke, niti jedne obrtne sole, kar je posebno žalostno.

Na vsej opisani progi zadevamo torej na same neugodnosti, in visoka učnina jih je pritirala do slemena.

Oprt na te in jednake nepovoljne razmere našega solstva, počastujem se v imenu odseka za letno izvestje nasvetovati:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Visoko ministerstvo za nauk in bogočastje se naprosi, da razveljavi svojo naredbo dne 12. junija 1886 in določi učnino za srednje sole na Kranjskem po prejšnji meri.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki so za predlog odseka za letno poročilo, da se § 8. odobraje na znanje vzame, naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

(Istotako obvelja od odseka za letno poročilo nasvetovana resolucija brez debate. — Ebenso wird die vom Reichenschaftsberichts-Ausschusse beantragte Resolution ohne Debatte angenommen.)

Deželni glavar:

Prihodnjo sejo določim saboto 15. januarja, in sicer s sledečim dnevnim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Odsek za mestni statut ima sejo jutri ob 5. uri popoldne.

Odsek za letno poročilo zboruje jutri ob 10. uri dopoldne.

Finančni odsek se snide jutri ob 10. uri dopoldne.

Sklenem sejo.

Konec seje ob 2¹/₄ uri popoldne. — Schluss der Sitzung um 2¹/₄ Uhr nachmittags.